

Raportul de activitate al Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă

2025

ÎNTRODUCERE

Consiliul Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă (CNDDCM) are rolul fundamental de a pune în aplicare cadrul normativ privind evaluarea dizabilității.

Obiectivul Principal al Consiliului este **facilitarea incluziunii sociale** a persoanelor cu nevoi speciale, asigurându-le accesul echitabil la drepturi și servicii.

Prin intermediul **Programului de Dezvoltare Strategică (PDS) 2023–2025**, instituția s-a angajat într-un proces dinamic de modernizare. PDS reprezintă instrumentul principal de planificare managerială, prin care CNDDCM și-a asumat optimizarea resurselor pentru a răspunde standardelor de performanță actuale.

Prezentul raport reflectă progresele obținute în realizarea obiectivelor stabilite pentru anul 2025, fiind fundamentat pe:

- **Convenția ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (CDPD);**
- **Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă;**
- **Cadrul Legislativ Național.**

Raportul oferă o perspectivă comparativă asupra indicatorilor de determinare a dizabilității pe parcursul perioadei **2023–2025**. Această analiză detaliată permite identificarea:

- **Evoluției indicatorilor cheie** în procesul de evaluare a capacității de muncă;
- **Punctelor forte și oportunităților** de dezvoltare instituțională;
- **Barierelor și lacunelor** identificate în fluxul operațional, cu scopul de a elimina birocrația și impedimentele în procesul de determinare a gradului de dizabilitate.

Documentul culminează cu un set de recomandări strategice menite să avanseze sistemul de evaluare din Republica Moldova. Prioritățile stabilite pentru anul **2026** vizează o mai mare precizie în diagnosticarea socială și medicală, în deplină concordanță cu bunele practici internaționale.

Structura Raportului

Secțiune	Titlu / Domeniu
I	**Descriere generală:** Contextul instituțional și cadrul legal.
II	**Prioritățile CNDDCM 2025:** Recapitularea obiectivelor de etapă.
III	**Rezultate obținute în 2025:** Analiza performanței și indicatorii atinși.
IV	**Activitatea pe domenii:** Detalierea intervențiilor specifice ale Consiliului.
V	**Priorități pentru 2026-2028:** Direcțiile strategice de viitor și planificarea resurselor.

I. DESCRIERE GENERALĂ

Consiliul Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă activează ca instituție publică specializată, aflată în subordinea **Ministerului Muncii și Protecției Sociale (MMPS)**. CNDDCM deține competența exclusivă la nivel național pentru evaluarea și determinarea gradului de dizabilitate.

Activitatea Consiliulu se bazează pe *Regulamentul privind organizarea și funcționarea CNDDCM*, aprobat prin **Hotărârea Guvernului nr. 357/2018**, având ca misiune fundamentală implementarea politicilor statului în domeniile incluziunii sociale, asistenței medicale și ocupării forței de muncă.

Pentru atingerea obiectivelor strategice, CNDDCM exercită următoarele funcții esențiale, grupate pe domenii de competență:

Funcțiile de bază ale CNDDCM
Atribuții Decizionale și de Evaluare
➢ **Determinarea dizabilității:** Evaluarea gradului de dizabilitate pentru cetățenii Republicii Moldova și străinii specificați în Legea nr. 274/2011, incluzând copiii cu vârsta de până la 18 ani.
➢ **Implementarea Legislației:** Aplicarea normelor juridice în procesul de determinare a dizabilității, în corelare cu domeniile asistenței sociale, medicale, educației și ocupării forței de muncă.
Managementul Sistemului și Calității
➢ **Organizarea sistemului:** Asigurarea funcționării optime a procesului de determinare a dizabilității și îmbunătățirea continuă a calității serviciilor oferite.
➢ **Racordarea internațională:** Adaptarea metodologiilor naționale la standardele internaționale de profil (OMS/ICF).
➢ **Planificare și Analiză:** Monitorizarea și evaluarea periodică a politicilor implementate pentru a asigura eficiența proceselor de activitate.
Digitalizare și Managementul Datelor
➢ **Administrarea SIA:** Gestionarea Sistemului Informațional Automatizat și menținerea evidenței stricte a persoanelor evaluate.
➢ **Interoperabilitate:** Colaborarea cu prestatorii de servicii medicale, sociale și educaționale pentru schimbul securizat de date (prioritizând platformele digitale în detrimentul suportului de hârtie).
Relații cu Cetățenii și Transparență
➢ **Informare Activă:** Asigurarea dreptului cetățenilor la informație privind procedurile de determinare a dizabilității.
➢ **Consiliere Juridică:** Informarea beneficiarilor cu privire la dreptul și procedura de contestare a deciziilor emise.

II.PRIORITĂȚILE STRATEGICE ALE CNDDCM PENTRU ANUL 2025

În anul 2025, activitatea Consiliului a fost ghidată de imperativul alinierii la valorile **Convenției ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (CDPD)**.

Eforturile instituționale s-au concentrat pe trei piloni strategici, meniți să transforme experiența beneficiarului și să eficientizeze utilizarea resurselor publice.

PRIORITATEA 1.	MANAGEMENTUL INSTITUȚIONAL ORIENTAT SPRE EFICACITATE
Obiectivul general: Perfecționarea sistemului de management la nivelul instituțional în vederea alinierii la standardele internaționale	
	1.1.Consolidarea implementării Convenției ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități.
	1.2.Dezvoltarea și consolidarea procesului cercetare-inovare.
	1.3.Dezvoltarea parteneriatelor sustenabile și bune practici.
	1.4.Eficientizarea proceselor în corespundere cu standardele naționale de control intern în sectorul public.
	1.5.Asigurarea accesului la informație și transparență în procesul decizional.
	1.6.Asigurarea intoleranței față de incidentele de integritate a persoanelor implicate în determinarea gradului de dizabilitate și eliberarea certificatelor de concediu medical de lungă durată.
PRIORITATEA 2.	ACCESIBILITATEA ȘI CALITATEA SERVICIILOR PUBLICE
Obiectivul general: Modernizarea serviciilor publice prin creșterea satisfacției beneficiarilor	
	2.2.Racordarea procedurii de determinare a dizabilității la standardele internaționale
	2.2.Aprobarea mecanismului măsurii speciale de control a corectitudinii stabilirii gradului de dizabilitate fără termen.
	2.3.Accesibilitatea serviciilor publice prin reîngineria proceselor operaționale și digitizare.
	2.4.Elaborarea și aprobarea unor formulare de raportare statistică și generare de date statistice dezagregate, inclusiv și în format electronic.
PRIORITATEA 3.	VALORIFICAREA CAPITALULUI UMAN PRIN PERFECȚIONARE
Obiectivul general: Implementarea unui management eficient al resurselor umane și formarea unui efectiv de angajați integri și profesioniști	
	3.1.Îmbunătățirea activității Serviciului resurse umane, informare și comunicare prin consolidarea rolului strategic al acesteia axat pe planificare și managementul resurselor umane în cadrul instituției.
	3.2.Formarea și perfecționarea continuă a capitalului uman al instituției.
	3.3.Dezvoltarea mecanismului de motivare nonfinanciară a personalului pentru performanțele atinse.

III.REZULTATELE CNDDCM ÎN ANUL 2025

În anul 2025 CNDDCM s-a focusat pe realizarea obiectivelor strategice asumate în Programul de dezvoltare strategică pentru perioada 2023-2025, Planul de acțiuni pentru implementarea Programului de dezvoltare strategică a CNDDCM, aprobat pentru anul 2025.

INDICATORI PRIVIND ADRESĂRILE ȘI EVALUAREA DIZABILITĂȚII ÎN CADRUL CDDCM ÎN PERIOADA 2023–2025

Denumirea indicatorilor	2023	2024	2025
Total adresări la CDDCM, din ele:	**56190/100%**	**51818/100%**	**55120/100%**
• adulți	49798/88,6%	46363/89,5 %	49874/90,5%
• copii	6392/11,4%	5455/10,5 %	5246/9,5%
Recunoscute persoane cu dizabilități, din care:	**51335/91,3%**	**48836/94,2%**	**53490/97,0%**
➢ **Adulți,** inclusiv:	**45441/88,5%**	**43855/90,0%**	**48475/90,6%**
• grad sever	4837	4445	5468
• grad accentuat	17494	17494	21082
• grad mediu	23110	21916	21925
➢ **Fără termen**	**7181**	**7475**	**10438**
➢ **Copii,** inclusiv:	**5894/11,5%**	**4981/10,0%**	**5015/9,4%**
• grad sever	1720	1726	1947
• grad accentuat	2210	1617	1788
• grad mediu	1964	1638	1280
➢ **Până la vârsta de 17 ani,11 luni și 29 zile**	**1590**	**2005**	**3303**
Nu s-au încadrat în grad de dizabilitate, total, din care:	**4855/8,7%**	**2982/6,0%**	**1630/3,0%**
➢ **adulți**	**4357**	**2508**	**1399**
➢ **copii**	**498**	**474**	**231**

IV.ACTIVITATEA CNDDCM PE DOMENII

Activitatea Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă s-a desfășurat în conformitate cu prevederile Hotărîrii Guvernului nr. 357 din 18.04.2018 cu privire la determinarea dizabilității, Legii nr.60 din 30.03 2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități (cu modiuficările și completările ulterioare) și altor acte normative și legislative vizînd domeniul social.

Structura organizațională a CNDDCM

SUBDIVIZIUNILE CNDDCM	Secția evidență contabilă și planificare (SECP)
	Serviciul resurse umane, informare și comunicare (SRUIC)
	Serviciul pentru determinarea gradului de dizabilitate (SDGD)
	Serviciul de control al determinării gradului de dizabilitate (SCDGD)
	Direcția analiză, evaluare și elaborări științifico-metodice (DAEESM)
	Secția juridică, petiții și secretariat (SJPS)
	Serviciul tehnologii informaționale și monitorizare (STIM)
	Biroul de înregistrare și arhivare (BÎA)
	Serviciul ingineresc și auxiliar (SIA)
	Structurile teritoriale (41 structuri) în mun. Chișinău, mun. Bălți, r. Cahul, r. Ungheni, r. Soroca, r. Orhei, r. Strășeni, r. Edineț, r. Hîncești, unităţile administrativ-teritoriale Comrat şi Ceadîr-Lunga, r. Briceni, r. Ocnița, r. Dondușeni, r. Rîșcani, r. Drochia, r. Glodeni, r. Fălești, r. Sîngerei, r. Florești, r. Șoldănești, r. Rezina, r. Călărași, r. Telenești, r. Nisporeni, r. Criuleni, r. Dubăsari, r. Anenii Noi, r. Ialoveni, r. Cimișlia, r. Căușeni, r. Ștefan Vodă, r. Leova, r. Basarabeasca, r. Taraclia, r. Cantemir.

MANAGEMENTUL RESURSELOR UMANE

Activitatea CNDDCM a fost axată pe implementarea unui management eficient al resurselor umane și formarea unui efectiv de angajați integri și profesioniști, reprezentând o prioritate a Programului de Dezvoltare Strategică a CNDDCM pentru perioada 2023-2025.

Într-o instituție în care decizia depinde în mod direct de expertiza și integritatea personalului, managementul resurselor umane nu constituie doar o funcție administrativă, ci pilonul central care garantează calitatea serviciilor oferite cetățenilor cu nevoi specifice.

În perioada 2023–2025, politicile de personal ale CNDDCM au fost orientate spre depășirea blocajelor structurale și restabilirea caracterului multidisciplinar al procesului de evaluare. Deși finalul anului 2025 indică o revitalizare a capacității de intervenție prin recrutări strategice, evoluția a fost marcată de perioade de tensiune administrativă majoră (deficit acut de specialiști pe profil social și de constrângeri bugetare - moratoriu).

Tabelul nr.1 Analiza comparativă a indicatorilor de personal ai CNDDCM în perioada 2023–2025

Indicator	Anul 2023	Anul 2024	Anul 2025	Dinamică 2023/2025
Unități aprobate (Efectiv-limită)	168	167	167	-1 unitate
Unități ocupate	135	120,75	**140,0**	+12,2%
Unități vacante	33 (21 unități în moratoriu)	46,25 (21 unități în moratoriu)	**27,0** (16 unități în moratoriu)	-37,5%
Angajați de vârstă pensionară	23	21	30	+30,4%
Angajați cu dizabilități	7	9	13	+ 85,7%

Anul **2023** a fost marcat de o structură fragilă; deși existau 168 de unități aprobate, instituția funcționa cu un deficit de peste 25%.

Tabelul nr. 2 Structura și gradul de ocupare a posturilor pe categorii de personal, anul 2023

Categorie de personal	Unități aprobate	Unități Ocupate	Unități Vacante	din total personal	
				pensionari	persoane cu dizabilități
Total personal	**168**	**135**	**33**	21	8
Administrație	**61**	**48**	**13**	11	-
Experți determinare grad dizabilitate, din care:	**51**	**38**	**13**	5	-
Medici experți	41	31	10	-	-
Asistenți sociali	7	4	3	-	-
Psihopedagogi	3	3	-	-	-
Structuri teritoriale	**56**	**49**	**7**	5	-

Anul **2024** a fost marcat prin tensionare a situației din cauza moratoriului pe 21 unități vacante.

Această măsură a limitat posibilitățile de reâmprospătare a colectivului, forțând instituția să apeleze la mecanismul cumulului de funcții pentru a asigura continuitatea serviciilor.

Deși efectivul-limită a rămas constant (167 unități), rata de vacanță a posturilor a crescut, generând disfuncționalități în subdiviziunile cheie ale instituției.

Tabelul nr. 3 Statul de personal al CNDDCM pe subdiviziuni structurale și situația posturilor vacante, anul 2024

Subdiviziune/Funcții	Funcții conform schemei de încadrare	Funcții ocupate	Funcții vacante
Personal de conducere	2	1	1
Serviciul resurse umane, informare și comunicare	3	3	0
Secția evidență contabilă și planificare	4	4	0
Secția juridică, petiții și secretariat	4	2	2
Direcția analiză, evaluare și elaborări științifico-metodice	6	0,75	5,25
Serviciul tehnologii informaționale și monitorizare	3	1,75	1,25
Serviciul pentru determinarea gradului de dizabilitate	41	30,5	10,5
Serviciul de control al determinării gradului de dizabilitate	10	10	0
Biroul de înregistrare și arhivare	26	15	11
Structurile teritoriale	56	45,25	10,75
Sertviciul ingineresc și auxiliar	12	7,5	4,5
Total	**167**	**120,75**	**46,25**

Cea mai critică situație din anul 2024 a fost identificată la nivelul **Direcției analiză, evaluare și elaborări științifico-metodice**, care a funcționat cu un grad de ocupare simbolic, de doar **0,75 unități din cele 6 aprobate**.

Această carență masivă (deficit de 87,5%) a însemnat că activitatea de fundamentare științifică și monitorizarea metodologică a procesului de determinare a dizabilității a fost aproape paralizată, instituția funcționând pe un mod de „avarie" operațională.

O altă zonă de risc a fost **Biroul de înregistrare și arhivare**, unde din 26 de unități au fost ocupate doar 15. Lipsa a 11 specialiști (aprox. 42% din efectiv) a generat o presiune uriașă asupra procesului de triere, stocare și gestionare a dosarelor beneficiarilor, generând riscuri majore de întârziere în gestionarea dosarelor.

Anul **2025** reprezintă punctul de cotitură pozitivă. Prin eforturi de deblocare a posturilor și campanii de recrutare eficiente, numărul unităților ocupate a urcat la **140**. Această evoluție a permis revenirea la modelul biopsihosocial de evaluare prin ocuparea posturilor vacante.

Tabelul nr. 4 Repartizarea unităților pe categorii de personal și grupuri vulnerabile, anul 2025

Categorie	Unități aprobate	Unități Ocupate	Unități Vacante	din total personal	
				pensionari	persoane cu dizabilități
Total personal	**167**	**140**	**27**	30	12
Administrație	**60**	**48**	**12**	13	-
Experți determinare grad dizabilitate, din care:	**51**	**45**	**6**	10	-
Medici experți	41	38	3	10	-
Asistenți sociali	7	4	3	-	-
Psihopedagogi	3	3	0	-	-
Structuri teritoriale	**56**	**47**	**9**	7	-

În ciuda progreselor evidente, analiza textuală scoate la iveală trei provocări critice care persistă:

1. **Presiunea demografică:** O treime din personalul actual (30 de unități) este reprezentată de pensionari, iar segmentul de vârstă peste 50 de ani este dominant.

2. **Atracția scăzută pentru tineri:** Ponderea mică a specialiștilor sub 30 de ani indică faptul că sectorul public, în acest domeniu specific, rămâne mai puțin competitiv pe piața muncii pentru tinerii absolvenți.

3. **Vechimea Excesivă:** Deși vechimea în muncă de peste 15 ani a majorității angajaților garantează experiență, aceasta poate genera o rezistență naturală la procesele de digitalizare și la noile metodologii de lucru implementate recent.

Tabelul nr. 5 Structura personalului pe categorii de vârstă, anul 2025

Vârsta	Personal de conducere	Personal de execuție	Pensionari din total personal	Total
< 24		4		**4**
25-29		6		**6**
30-34		16		**16**
35-39		18		**18**
40-44		19		**19**
45-49		14		**14**
50>	1	62	30	**63**
Total	**1**	**139**	**30**	**140**

Tabelul nr. 6 Repartizarea angajaților conform vechimii în muncă în cadrul CNDDCM, anul 2025

Vechimea în CNDDCM	Personal de conducere	Personal de execuție	Personal tehnic	Total
< 1		8		**8**
1-3		6		**6**
3-5		17		**17**
5-10		21		**21**
10-15		14		**14**
15 >		68	6	**74**
Total		**134**	**6**	**140**

Tabelul nr. 7 Repartizarea personalului pe criterii de gen și funcții, anul 2025

Gen	Personal de conducere	Personal de execuție	Personal tehnic	Total
Feminin		115	3	**118**
Masculin	-	19	3	**22**
Total		**134**	**6**	**140**

În contextul asigurării proceselor de recrutate a necesarului de personal, **în anul 2025 s-au desfășurat 8 concursuri, la care au participat 34 persoane, în rezultat au fost angajate 20 persoane**.

Instituția se află într-un proces continuu de recrutare, însă s-a constatat că la concursuri participă preponderent persoane în vârstă pensionară. Tinerii rămân reticenți în a ocupa funcții publice din cauza volumului mare de muncă și a **discrepanțelor salariale majore**.

În timp ce salariul unui medic expert poate ajunge la **15 100 lei**, alte poziții esențiale sunt remunerate la limita neatractivității:

- **specialist relații sociale:** până la 7 900 lei;
- **cercetător științific/statistician:** 8 000 – 9 800 lei;
- **arhivar/îngrijitor clădiri:** până la 5 500 lei.

Cerințele de angajare rămân exigente (studii superioare, experiență, competențe), însă nivelul de salarizare pentru funcțiile non-medicale reduce drastic numărul solicitanților apți de muncă. În consecință, aceste funcții sunt acceptate, prioritar, de persoane aflate la pensie, care dețin un venit suplimentar, fapt ce adâncește dezechilibrul demografic al instituției.

Performanța CNDDCM în alinierea la standardele de independență, obiectivitate și profesionalism este condiționată direct de calitatea capitalului uman. Dezvoltarea continuă a competențelor și aptitudinilor angajaților reprezintă o prioritate strategică pentru adaptarea instituției la noile provocări profesionale. În acest sens, asigurarea unui proces sistematic de evoluție profesională a fost materializată prin elaborarea și implementarea **Planului de dezvoltare profesională**, fundamentat pe analiza riguroasă a necesităților de instruire.

Pe parcursul anului 2025 au fost desfășurate instruiri de formare și perfecționare continuă a capitalului uman:

- ❖ Desfășurarea instruirilor angajaților în domeniul adaptarea Agendei 2030 de Dezvoltare Durabilă la contextul Republicii Moldova.
- ❖ Desfășurarea instruirilor angajaților în domeniul egalitatea de gen și integrarea de gen.

- ❖ Desfășurarea instruirilor angajaților privind etica și integritate.
- ❖ Desfășurarea instruirilor angajaților privind aspectele medicale prin prisma CIF.
- ❖ Desfășurarea instruirilor angajaților privind facilitarea angajării persoanelor cu dizabilități.
- ❖ Desfășurarea instruirilor angajaților privind Programul național de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități pentru anii 2024-2028.
- ❖ Desfășurarea instruirilor angajaților privind Sistemul social, dizabilitate și incluziune socio-profesională.
- ❖ Desfășurarea instruirilor angajaților privind implementarea convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități în activitatea CNDDCM.

Concluzie:

Analiza comparativă a perioadei 2023–2025 relevă o traiectorie complexă, în care creșterea numerică a personalului înregistrată în ultimul an nu trebuie confundată cu o soluționare definitivă a crizelor de sistem. Deși indicatorii statistici pentru anul 2025 prezintă o ușoară tendință de redresare față de „anul de criză" 2024, **realitatea operațională a CNDDCM rămâne marcată de provocări severe, care periclitează calitatea actului de determinare a dizabilității.**

Chiar dacă gradul de ocupare a crescut la 140 de unități, deficitul de cadre specializate rămâne o problemă cronică. Instituția continuă să funcționeze sub presiunea posturilor vacante în zone-cheie, iar recrutarea recentă a unor asistenți sociali sau psihopedagogi reprezintă doar un prim pas, insuficient pentru a acoperi volumul imens de muncă și complexitatea dosarelor acumulate.

O vulnerabilitate majoră, care s-a acutizat în 2025, este dependența de personalul de vârstă pensionară (30 de unități ocupate de pensionari). Această situație indică faptul că **stabilitatea actuală este temporară și artificială**, fiind susținută de specialiști care se află la finalul carierei.

Lipsa unui flux constant de cadre tinere și profesioniste creează un vid de succesiune, care va pune în pericol sustenabilitatea instituției în viitorul apropiat. Problemele legate de lipsa cadrelor cu pregătire specifică în domeniul determinării dizabilității persistă în toate subdiviziunile, inclusiv în structurile teritoriale. Fluctuația de personal și dificultatea de a atrage experți cu înaltă calificare medicală și socială demonstrează că pachetul motivațional actual rămâne necompetitiv, lăsând instituția într-o stare de vulnerabilitate profesională continuă.

Recomandări:

- ➢ Instituirea unui sistem prin care experții cu vechime (peste 15 ani) să fie remunerați sau recunoscuți pentru formarea noilor angajați, asigurând succesiunea profesională.
- ➢ Digitalizarea accelerată a arhivei pentru a reduce efortul fizic și birocratic, făcând posturile administrative mai atractive pentru tineri.
- ➢ Realizarea unor sondaje periodice pentru a identifica factorii care pot reduce fluctuația de personal în structurile teritoriale.
- ➢ Organizarea de training-uri interdisciplinare pentru a omogeniza viziunea medicilor experți cu cea a noilor asistenți sociali și psihopedagogi angajați în 2025.
- ➢ Atragerea cadrelor tinere și de a reduce dependența de personalul pensionat.
- ➢ Reducerea decalajului de competențe pentru noii angajați, astfel încât aceștia să devină productivi într-un timp cât mai scurt.

MANAGEMENTUL ECONOMICO-FINANCIAR

Execuarea Bugetară

Anul 2025 a fost marcat de o planificare financiară dinamică: deși suma inițial alocată a fost de **33357200 lei**, necesitățile operaționale au impus rectificări succesive, astfel încât, la data de 31 decembrie 2025, planul precizat a atins valoarea de **34302464 lei**. Disciplina financiară a instituției este demonstrată de un nivel de execuție de **99,5%.**

Pe parcursul anului, structura patrimoniului a suferit modificări esențiale, dictate atât de necesitățile de dotare, cât și de procesele de conformare cu recomandările auditului extern.

Un pas strategic a fost reprezentat de capitalizarea investițiilor efectuate în perioada 2019-2020. Administrația a decis înregistrarea retroactivă a amortizării clădirii pentru anii 2022-2024, bazându-se pe procesele-verbale de recepție și documentația fiscală aferentă. Această acțiune elimină divergențele semnalate anterior de Curtea de Conturi.

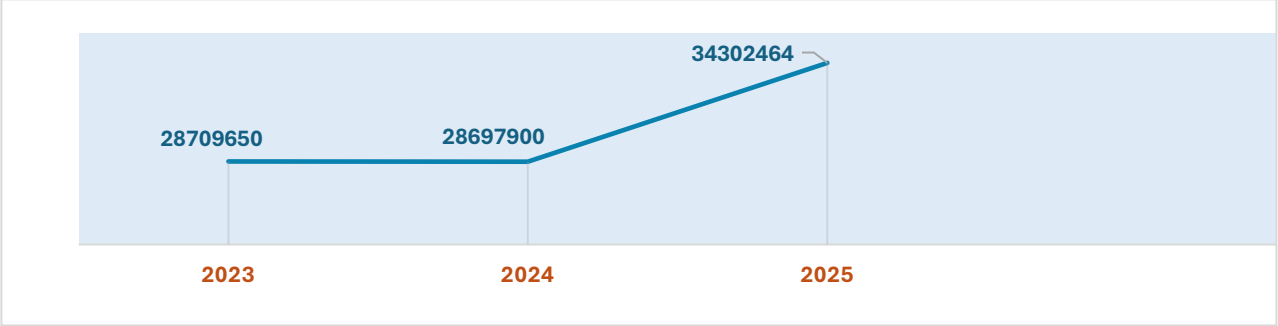
Colaborarea cu partenerii externi a adus un plus de resurse, instituția beneficiind de o donație din partea organizației „Keystone Moldova". Materialele recepționate (broșuri și suporturi informative în valoare de aproximativ 27.740 lei) au fost direcționate imediat către beneficiarii serviciilor Consiliului.

Efortul de modernizare a fost susținut și prin investiția în capitalul uman. Consiliul a utilizat integral fondurile destinate formării profesionale, asigurând perfecționarea a **18 angajați** (majoritar personal medical), acțiune esențială pentru menținerea calității procesului de determinare a dizabilității.

Finalul anului a confirmat integritatea patrimoniului prin procesul de inventariere anuală, desfășurat în perioada noiembrie-decembrie 2025. Comisia de profil a constatat o corespondență deplină între situația faptică și cea scriptică, înaintând totodată listele de bunuri uzate propuse pentru casare, asigurând astfel o bază materială optimă pentru activitatea viitoare.

Evoluția resurselor financiare alocate CNDDCM în ultimii trei ani de gestiune (2023-2025) reflectă o tendință de consolidare a capacității instituționale, marcată de o creștere progresivă a bugetului și de un management riguros al cheltuielilor.

Diagrama nr. 1 Evoluția bugetujlui în perioada 2023-2025

În Anul **2023, Consiliul** a operat cu un buget de **28 970 965 lei**, stabilind o bază de referință pentru serviciile de determinare a dizabilității.

Bugetul **anului 2024** a cunoscut o ușoară ajustare, fiind stabilit la **28 697 900 lei**. În pofida unei variații nominale minore, eficiența utilizării fondurilor a fost superioară, înregistrându-se un grad de execuție de **99,6%**. Aceasta reprezintă o creștere reală a utilizării resurselor de **0,3%** față de anul precedent (2023), demonstrând o planificare mai precisă a necesităților operaționale.

Anul 2025 marchează cea mai semnificativă expansiune financiară din ultimul trienat. Bugetul precizat a atins suma de **34.302 464 lei**, reflectând o creștere robustă de **19,5%** comparativ cu anul 2024. Cu un grad de execuție de **99,5%**, instituția a reușit să absoarbă aproape integral surplusul de fonduri, direcționându-l către acoperirea costurilor de personal, investiții capitale și modernizarea infrastructurii de arhivă.

Tabelul nr. 8 Indicatorii privind aprobarea și executarea bugetului în anii 2023–2025

Indicatori	2023	2024	2025
Buget aprobat, lei	**28709650**	**28697900**	**34302464**
• în raport cu anul precedent, %	109,8	99,95	119,5
Buget executat, %	**99,3**	**99,6**	**99,5**
• în raport cu anul precedent, % (+-)	-8,6	+0,3	-0,1

Creșterea bugetului pentru anul 2025 cu 20% față de anul 2024 este determinată de majorarea valorii de referință utilizate la stabilirea salariilor, ceea ce a condus la creșterea cheltuielilor aferente retribuirii muncii.

Menținerea constantă a gradului de execuție la peste **99,5%** pe parcursul întregii perioade analizate confirmă faptul că CNDDCM dă dovadă de o disciplină financiară exemplară, transformând resursele alocate în rezultate administrative concrete, cu o marjă de eroare bugetară minimă.

Managementul Achizițiilor Publice

Un pilon central al bunei guvernări financiare în cadrul CNDDCM pentru anul 2025 l-a reprezentat activitatea Grupului de lucru pentru achiziții publice. Procesul a fost fundamentat pe o analiză riguroasă a bugetului aprobat și pe o prioritizare strategică a cheltuielilor necesare funcționării optime a instituției.

În baza priorităților stabilite, a fost elaborat **Planul de achiziții pentru anul 2025**, aprobat oficial prin **Ordinul CNDDCM nr. 081 din 03.01.2025**.

Flexibilitatea administrativă a fost menținută prin actualizarea periodică a acestui plan, asigurându-se astfel corelarea permanentă a achizițiilor cu necesitățile emergente ale Consiliului pe parcursul anului de gestiune.

Eficiența procesului de achiziții se reflectă în volumul de activitate contractuală gestionat în raport cu Trezoreria Regională Chișinău. În anul 2025, au fost semnate și înregistrate **54 de contracte de achiziții** (vizând achiziții de mică valoare și contracte de locațiune).

Se observă o creștere ușoară a activității contractuale față de anul precedent, fiind înregistrate cu **3 contracte mai multe** comparativ cu anul 2024 (când au fost gestionate 51 de contracte). Această evoluție este corelată cu extinderea bazei materiale și necesitatea susținerii noilor procese de digitalizare și arhivare.

Analiza comparativă a numărului de contracte semnate și înregistrate la Trezoreria Regională Chișinău în perioada 2023-2025 reflectă o maturizare a proceselor de planificare.

În a**nul 2023 s**-a înregistrat un volum de **62 de contracte de achiziții**, reprezentând perioada cu cea mare fragmentare a achizițiilor.

Numărul contractelor în **anul 2024** a scăzut la **51**, fapt ce indică o mai bună consolidare a necesităților instituționale și o eficientizare a procedurilor de achiziție de mică valoare.

În anul 2025 volumul s-a menținut la un nivel stabil și controlat, fiind înregistrate **54 de contracte**. Deși s-a consemnat o ușoară creștere (cu 3 contracte) față de anul 2024, cifra rămâne semnificativ sub nivelul anului 2023, demonstrând o stabilitate operațională.

Menționăm că anul 2023 a fost marcat de implementarea proiectului de digitalizare a arhivei, finanțat din surse externe. În acest context, a fost necesară inițierea și încheierea unui număr sporit de achiziții. Ca urmare, numărul contractelor înregistrate în anul 2023 este mai mare comparativ cu anii 2024 și 2025.

Astfel, Planul de achiziții aprobat prin **Ordinul nr. 081 din 03.01.2025** s-a dovedit a fi un instrument de management eficient, asigurând continuitatea serviciilor instituției în condiții de deplină transparență și control financiar.

Concluzie:

Analiza evoluției resurselor financiare și a managementului achizițiilor în perioada **2023-2025** reflectă o tranziție reușită a CNDDCM către o guvernare bazată pe eficiență, transparență și rigoare administrativă.

Instituția a demonstrat o capacitate de absorbție și execuție remarcabilă, menținând un grad de utilizare a fondurilor de **99,5% – 99,6%**.

Această expansiune nu a fost doar una nominală, ci una strategică, permițând finanțarea unor procese critice precum:

- **Capitalizarea investițiilor istorice** (clădirea sediului), eliminând divergențele de audit și consolidând bilanțul contabil.
- **Digitalizarea accelerată a arhivelor**, transformând modul de gestionare a dosarelor beneficiarilor.
- **Investiția în capitalul uman**, prin acoperirea integrală a programelor de formare profesională.

Maturizarea proceselor de planificare este confirmată de dinamica numărului de contracte. Deși volumul financiar gestionat a crescut, CNDDCM a reușit să reducă fragmentarea achizițiilor (de la **62 de contracte în 2023 la 54 în 2025**)

Succesul inventarierii anuale, care a confirmat corespondența deplină între situația faptică și cea scriptică, alături de atragerea donațiilor externe (precum parteneriatul cu „Keystone Moldova”), subliniază o gestiune responsabilă a bunurilor publice și o deschidere către colaborări care aduc valoare adăugată directă beneficiarilor.

Propuneri:

- Instruirea personalului administrativ în domenii precum auditul intern, managementul riscurilor și noile reglementări privind achizițiile publice sustenabile („achiziții verzi”)
- Identificarea de noi oportunități de finanțare externă sau parteneriate public-private pentru susținerea proiectelor de modernizare a arhivei și îmbunătățirea accesibilității sediilor teritoriale.

MANAGEMENTUL JURIDIC

Serviciul juridic are un rol esențial în asigurarea respectării legalității și a principiilor de integritate în cadrul **Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă**.

Într-o instituție cu un impact social major, activitatea juridică depășește simpla reprezentare în instanță, aceasta constituie un mecanism de garantare a echității în procesul de determinare a gradului de dizabilitate și de protecție a drepturilor fundamentale ale cetățenilor.

Prin gestionarea fluxului de petiții, consultanța acordată structurilor teritoriale și asigurarea conformității cu standardele internaționale (precum Convenția ONU), Secția juridică, petiții și secretariat transformă normele legislative în instrumente de suport pentru beneficiari. Eficiența acestuia se reflectă direct în scăderea numărului de litigii și în creșterea gradului de încredere a publicului în deciziile emise de Consiliu.

În perioada analizată, activitatea de soluționare a petițiilor a rămas una intensă, demonstrând o ușoară tendință de stabilizare. Dacă în anul **2024** au fost înregistrate **1714 petiții**, în anul **2025** cifra s-a menținut la un nivel similar, cu **1711 adresări**.

O schimbare se observă în structura petiționarilor:

- S-a înregistrat o scădere a adresărilor **persoanelor fizice** de la **739** în **2024** la **522** în **2025**.
- **Persoanele juridice** au manifestat un interes crescut pentru procedurile Consiliului, numărul solicitărilor crescând de la **975** (2024) la **1189** în ultimul an (2025).

Obiectul acestor petiții a vizat în principal drepturile conexe dizabilității: compensarea cheltuielilor de transport, metodologia de determinare a gradului de dizabilitate, eliberarea programelor de reabilitare și incluziune socială, precum și rectificarea sau confirmarea actelor emise. Toate solicitările au fost soluționate cu strictețe în termenele legale, asigurând transparența procesului decizional.

Un indicator de performanță major al Secției juridice, petiții și secretariat este reducerea volumului de litigii în instanțele de judecată.

În anul **2024**, reprezentanții instituției au gestionat **96 de dosare**, în timp ce în **2025**, numărul acestora a scăzut la **70**. Această diminuare cu aproximativ 27% sugerează o consolidare a legalității deciziilor administrative emise, reducând necesitatea intervenției judiciare.

În plan intern, activitatea **Consiliului Lărgit** a devenit mai dinamică:

- Numărul cazurilor examinate a crescut de la **28** (în 2024) la **38 (în 2025)**.
- Capacitatea de autoreglare instituțională a crescut, numărul cererilor prealabile admise (cu modificarea deciziei inițiale) urcând de la **4** la **10 cazuri**, restul deciziilor Serviciului de control fiind menținute ca legale și temeinice.

Conformitatea cu standardele de audit extern a reprezentat o prioritate constantă. CNDDCM a raportat sistematic către Curtea de Conturi măsurile luate pentru executarea Hotărârii nr. 2 din 30 ianuarie 2024, demonstrând o responsabilitate ridicată în remedierea deficiențelor identificate în auditul de conformitate.

Pe dimensiunea externă, participarea la negocierile acordurilor bilaterale de securitate socială și la trainingurile organizate de Oficiul ONU pentru Drepturile Omului subliniază angajamentul instituției de a alinia practicile naționale la standardele internaționale de demnitate și egalitate pentru persoanele cu dizabilități.

Concluzie:

Activitatea juridică a CNDDCM în intervalul **2023-2025** reflectă o tranziție de la o gestiune reactivă la una **proactivă**. Scăderea numărului de dosare în instanță și gestionarea eficientă a unui volum impresionant de petiții confirmă un management juridic matur, orientat spre respectarea drepturilor beneficiarilor și protejarea integrității instituționale.

Recomandări:

1. **Optimizarea fluxului de comunicare cu persoanele juridice:** Având în vedere creșterea ponderii acestora în totalul petițiilor, se recomandă crearea unor ghiduri de procedură specifice pentru a accelera răspunsurile.
2. **Digitalizarea Arhivei de Acte:** O mare parte din petiții vizează eliberarea copiilor de acte; automatizarea acestui proces ar degreva considerabil personalul juridic.
3. **Continuarea Instruității pe Drepturile Omului:** Menținerea colaborării cu organismele ONU pentru a asigura că toți angajații aplică corect Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități.

MANAGEMENTUL TEHNOLOGIILOR INFORMAȚIONALE ȘI MONITORIZARE

Monitorizarea și întreținerea echipamentului tehnic, la fel, gestionarea acestuia, asigurînd buna funcționare a aplicațiilor software și a sistemelor informaționale integrate este una din sarcinile de bază ale Serviciului tehnologii informaționale din cadrul CNDDCM.

În contextul realizării obiectivului de a asigura accesibilitatea serviciilor publice prin reingineria proceselor operaţionale şi digitizare, pe parcursul anului 2025 s-au desfășurat următoarele activități:

- au fost **realizate peste 380 de configurații și ajustări ale aplicațiilor și sistemelor de operare** pentru a asigura optimizarea performanței și compatibilitatea cu nevoile specifice ale utilizatorilor. Acest proces a inclus actualizări regulare, configurări inițiale pentru noi angajați, precum și ajustări specifice solicitate pentru îmbunătățirea fluxurilor de lucru ale personalului;

- au fost **gestionate peste 3200 de solicitări de suport tehnic** din partea structurilor teritoriale, asigurând operativitatea și rezolvarea eficientă a problemelor;

- a fost coordonată activitatea utilizatorilor și **oferită asistență tehnică în 2400 cazuri**, rezolvând probleme variate, contribuind la menținerea securității și stabilității tehnologice;

- au fost coordonate și finalizate peste **20 de schimburi de echipamente tehnice** în structurile teritoriale, asigurând ca toate stațiile de lucru să rămînă funcționale și ca echipamentele defecte să fie înlocuite rapid pentru a minimiza întreruperile operaționale. Acest proces a inclus identificarea problemelor hardware, comandarea de echipamente de înlocuire și gestionarea logistică a livrării și instalării acestora. La fel, a fost oferit suport tehnic și instruire colegilor,

care nu erau familiarizați cu utilizarea calculatoarelor dotate cu un nou sistem de operare;

- a fost acordată asistență tehnică structurilor teritoriale ale Consiliului, instalând aplicațiile necesare și acordând acces la distanță colegilor la sistemele informaționale la care au drepturi de acces;

- au fost coordonate și executate **85 operațiuni de relocare și reconfigurare a echipamentelor tehnice** în diferite birouri ale Consiliului. Acest proces a inclus schimbarea procesoarelor, imprimantelor și monitoarelor defectate sau învechite, reconectarea echipamentelor la rețeaua de internet și configurarea acestora pe noile rețele din birourile respective, minimizând timpul de întrerupere și maximizând productivitatea personalului;

- în colaborae cu Secția de evidență contabilă și planificare a fost organizată și supervizată repararea tuturor imprimantelor deteriorate și achiziționate cartușe noi pentru toate modelele de imprimante din CNDDCM, asigurând funcționarea optimă a acestora pentru necesitățile zilnice;

- au fost gestionate și raportate peste **125 solicitări legate de control extern și 150 alte activități în sistemul informațional SI CNDDCM**. Această activitate constantă de monitorizare a contribuit semnificativ la identificarea rapidă și soluționarea eficientă a problemelor, în colaborare cu echipa de dezvoltatori, Compania Indrivo SRL, asigurând astfel stabilitatea și funcționalitatea continuă a sistemului pentru toți utilizatorii;

- **au fost procurate și instalate în BÎA 5 monoblocuri noi și 10 imprimante** pentru facilitarea accesului la informații și pentru îmbunătățirea gestionării documentelor istorice, contribuind la eficiența proceselor interne de lucru.

Concluzie:

- Unul din cele mai mari riscuri pentru desfășurarea procesului de examinare a dosarelor în stabilirea gradului de dizabilitate și capacității de muncă, precum și pentru digitalizarea arhivei și asigurarea continuității activității Consiliului, îl constituie starea precară a echipamentului tehnic învechit, care nu mai corespunde cerințelor actuale. Acest fapt, dovedit prin creșterea frecvenței defecțiunilor, afectează semnificativ calitatea și eficiența serviciilor prestate beneficiarilor (erori în actele emise, prelungirea termenilor de examinare, emitere și expediere a documentelor).
- Defecțiunile fregvente și necesitatea reparațiilor echipamentului tehnic învechit conduc la tergiversarea procesului de examinare a dosarelor și de eliberare a actelor către beneficiari, afectând totodată procesul de digitalizare a arhivei.

Recomandare:

Se recomandă prioretizarea achiziționării și înlocuirii echipamentului tehnic (calculatoare și imprimante) cu echipamente moderne compatibile cu cerințele actuale, ceea ce va contribui la îmbunătățirea calității serviciilor și la reducerea timpului de prestare a acestora către beneficiari.

DETERMINAREA GRADULUI DE DIZABILITATE

Pe parcursul **anului 2025**, în cadrul Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă au fost expertizate primar și repetat **55 120 persoane** (adulți și copii), dintre care **53 490 persoane** au fost încadrate în grad de dizabilitate, ceea ce reprezintă **97,0%** din numărul total al persoanelor expertizate. Dintre acestea, 48 475 sunt persoane adulte, iar 5 015 sunt copii. Astfel, persoanele adulte cu dizabilități (expertizate primar și repetat) constituie **90,5%** din total, iar copiii cu vârsta de până la 17 ani, 11 luni și 29 de zile reprezintă **9,5%.**

Analiza dinamicii adresărilor la CNDDCM în perioada **2023–2025** evidențiază o evoluție oscilantă, caracterizată printr-o diminuare a numărului de solicitări în anul 2024, urmată de o relansare în anul 2025.

Comparativ cu anul 2024, în anul 2025 se constată o majorare a numărului de solicitări cu 3 302 persoane (6,3%), fapt ce indică o creștere a adresabilității către serviciului de detreminare a dizabilității. Totodată, raportat la anul 2023, nivelul solicitărilor se menține relativ stabil, fiind înregistrată o diminuare ușoară de 1 070 persoane (1,9%), variație care nu reflectă schimbări semnificative în dinamica generală a solicitărilor.

Tabelul nr.9 Dizabilitatea primară si repetată, adulți și copii, anii 2023-2025

Indicatori	2023		2024		2025	
	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%
Total adresări la CNDDCM, inclusiv:	**56190**	**100**	**51818**	**100**	**55120**	**100**
• **adulți**	**49798**	**88,6**	**46363**	**89,5**	**49874**	**90,5**
• **copii**	**6392**	**11,4**	**5455**	**10,5**	**5246**	**9,5**
Recunoscute persoane cu dizabilități, total, din ele:	**51335**	**91,4**	**48836**	**94,2**	**53490**	**97,0**
• grad sever	6557	12,8	6171	12,6	7415	13,9
• grad accentuat	19704	38,4	19111	39,2	22870	42,8
• grad mediu	25074	48,8	23554	48,2	23205	43,3
Recunoscute persoane cu dizabilități (adulți), din ele:	**45441**	**88,5**	**43855**	**89,8**	**48475**	**90,6**
• grad sever	4837	10,6	4445	10,1	5468	11,3
• grad accentuat	17494	38,5	17494	39,9	21082	43,5
• grad mediu	23110	50,9	21916	50,0	21925	45,2
Recunoscute persoane cu dizabilități (copii), din ele:	**5894**	**11,5**	**4981**	**10,2**	**5015**	**9,4**
• grad sever	1720	29,2	1726	34,7	1947	38,8
• grad accentuat	2210	37,5	1617	32,5	1788	35,6
• grad mediu	1964	33,3	1638	32,9	1280	25,6
Neâncadrați în grad de dizabilitate, total, inclusiv:	**4855**	**8,6**	**2982**	**5,7**	**1630**	**3,0**
• **adulți**	4357	89,7	2508	84,1	1399	65,9
• **copii**	498	10,3	474	15,9	231	14,1

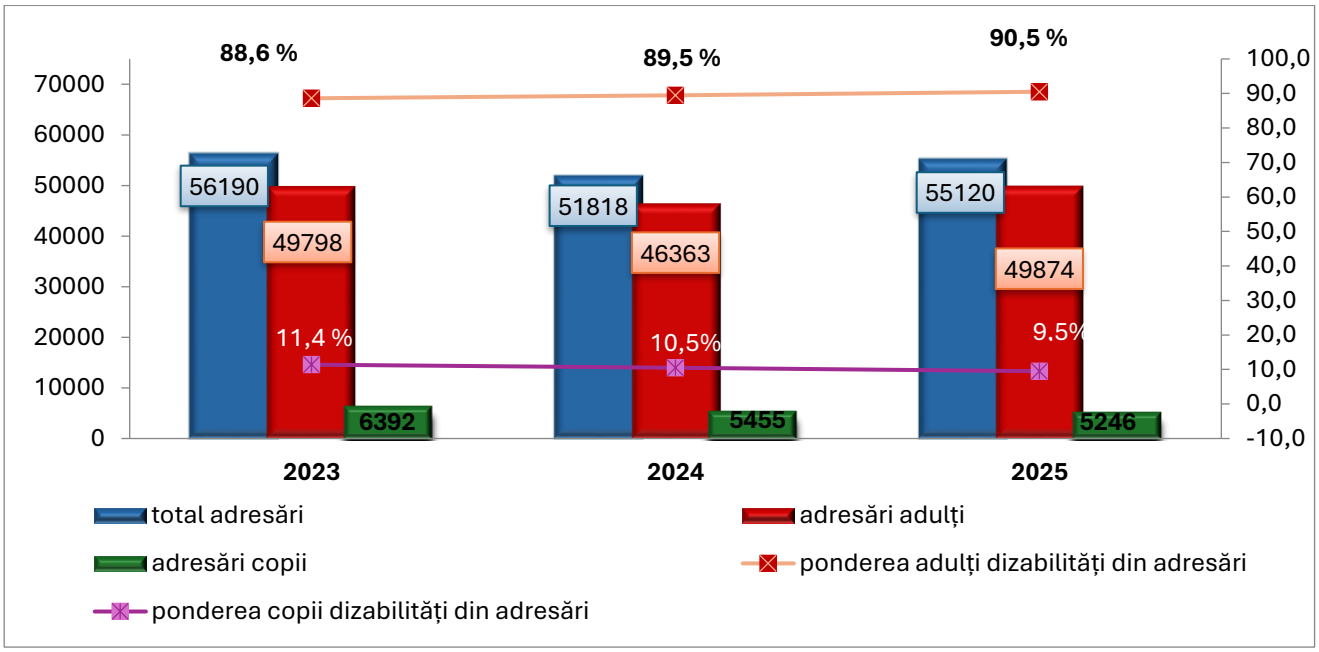
Din perspectiva structurii pe categorii de vârstă, **ponderea adresărilor adulților este în creștere**, iar **în anul 2025 se atinge cel mai înalt nivel – 49 874 persoane**, ceea ce indică o accentuare a adresabilității în rândul populației adulte. **În rândul copiilor**, se observă **o scădere constantă** a ponderii solicitărilor, **de la 11,4% în 2023 la 9,5% în 2025**.

Totodată, se remarcă o creștere a ponderii persoanelor încadrate în grad de dizabilitate, concomitent cu reducerea numărului de neîncadrări.

Analiza comparativă a datelor statistice privind structura dizabilității persoanelor adulte și a copiilor, încadrați primar și repetat în grad de dizabilitate, evidențiază o tendință de creștere moderată, dar constantă, a numărului total de persoane recunoscute cu dizabilități. Astfel, în anul 2024 s-a înregistrat o majorare de 2,8% comparativ cu anul 2023, iar în anul 2025 creșterea s-a menținut la același nivel procentual (2,8%) față de anul 2024, ceea ce indică o dinamică ascendentă stabilă în perioada analizată.

Distribuția pe grade de dizabilitate (total) evidențiază următoarele tendințe: gradul sever înregistrează o creștere constantă, ajungând în 2025 la 7 415 persoane (13,9%), comparativ cu 12,6% în 2024 și 12,8% în 2023, ceea ce indică o majorare a numărului de cazuri caracterizate prin afectare severă a capacității funcționale. Gradul accentuat înregistrează, de asemenea, o tendință ascendentă constantă, ponderea acestuia crescând de la 38,4% în anul 2023 la 42,8% în anul 2025, ceea ce sugerează o majorare a ponderii persoanelor cu limitări funcționale semnificative, care însă păstrează un grad relativ de independență funcțională. În schimb, gradul mediu se află pe un trend descendent, ponderea acestuia reducându-se de la 48,8% în 2023 la 43,3% în 2025, evoluție care poate reflecta agravarea unor cazuri anterior încadrate la gradul mediu și reclasificarea acestora către grade superioare de severitate.

Diagrama nr. 2 Dizabilitatea primară si repetată, adulți și copii, anii 2023-2025

Tendința generală indică o deplasare treptată către grade mai înalte de severitate (sever și accentuat), cu diminuarea ponderii gradului mediu.

În cazul copiilor cu dizabilități, deși numărul total este în scădere (de la 5 894 la 5 015), structura pe grade indică la fel o agravare a severității: ponderea gradului sever crește semnificativ de la 29,2% la 38,8%, gradul mediu înregistrează o scădere considerabilă de la 33,3% la 25,6%.

În concluzie, perioada analizată reflectă nu doar o relansare a adresărilor în anul 2025, ci și o transformare structurală a profilului beneficiarilor, caracterizată prin creșterea ponderii cazurilor cu severitate mai înaltă, atât în rândul adulților, cât și al copiilor.

Una din atribuțiile Consiliului este examinarea cererilor de expertizare/reexpertizare pentru determinarea gradului de dizabilitate în baza Acordurilor bilaterale de securitate socială.

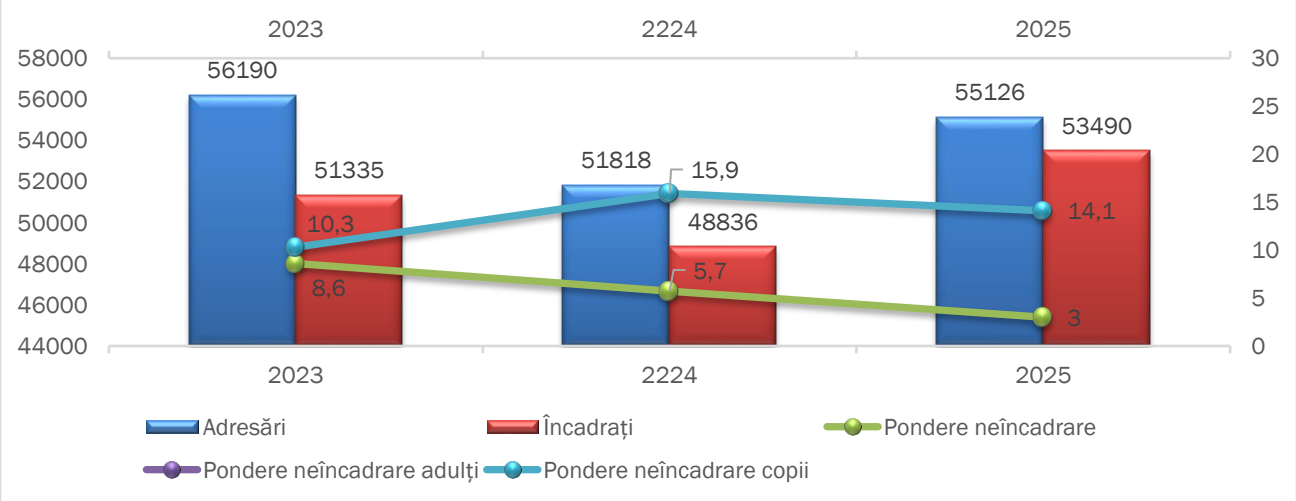
În anul 2024, comparativ cu anul 2023, numărul de dosare examinate în baza Acordurilor bilaterale de securitate socială a înregistrat o creștere. Astfel, dacă în anul 2023 au fost examinate 118 dosare, în anul 2024 numărul acestora a crescut la 130, ceea ce reprezintă o majorare de 12 dosare, echivalentă cu aproximativ 10,2%.

Totodată, în anul 2025 se constată o creștere semnificativă, numărul dosarelor examinate ajungând la 185, ceea ce reprezintă o majorare de 55 dosare față de anul 2024 (circa 42,3%) și cu 67 dosare mai mult față de anul 2023 (aproximativ 56,8%). Datele reflectă o tendință ascendentă constantă a solicitărilor examinate în baza Acordurilor bilaterale de securitate socială în perioada 2023–2025.

Analiza comparativă a datelor privind persoanele neîncadrate în grad de dizabilitate evidențiază dinamică diferită în funcție de categoria de vârstă.

Astfel, per total, ponderea persoanelor neîncadrate în grad de dizabilitate a înregistrat o scădere semnificativă, diminuându-se de la 8,6% în anul 2023 la 3,0% în anul 2025. În cazul populației adulte, datele relevă o reducere a ponderii persoanelor neîncadrate de la 89,7% la 65,9%, aspect ce sugerează o intensificare a procesului de evaluare și încadrare.

Diagrama nr. 3 Neîncadrarea în grad de dizabilitate, dizabilitatea primară si repetată, adulți și copii, anii 2023-2025

În același timp, în cazul copiilor se constată o evoluție diferită: ponderea celor neîncadrați a crescut de la 10,3% în anul 2023 la 15,9% în anul 2024, după care, în anul 2025, se observă o reducere ușoară, până la 14,1%.

Dizabilitatea fără termen

În perioada 2023–2025, numărul persoanelor încadrate în grad de dizabilitate fără indicarea termenului de reexpertizare a înregistrat o creștere constantă.

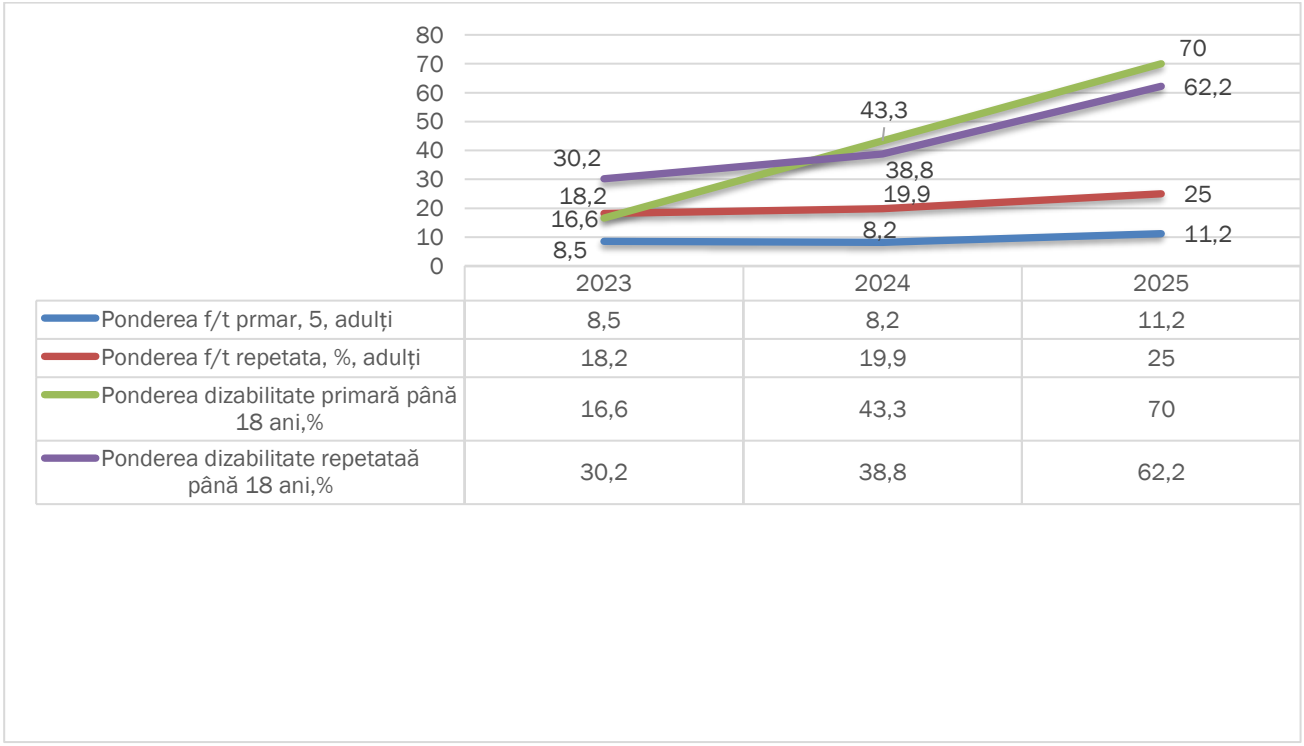
Astfel, în anul 2025, din totalul de 15 363 persoane cu dizabilitate primară, 2 968 (19,3%) persoane au fost încadrate - fără termen de reexpertizare, comparativ cu 1 587 persoane în 2024 (12,9%) și 1 271 persoane în 2023.

În ceea ce privește persoanele cu dizabilitate repetată, se constată o tendință de creștere a numărului acestora pe parcursul perioadei analizate. Astfel, numărul persoanelor încadrate repetat în grad de dizabilitate a crescut de la 6 230 în anul 2023 la 6 598 în anul 2024, ajungând la 9 096 în anul 2025. Raportat la numărul total al persoanelor reexpertizate, aceste valori reprezintă 14,9% în anul 2023 (din 41 914 persoane), 17,5% în anul 2024 (din 37 654 persoane) și 22,9% în anul 2025 (din 39 757 persoane).

În perioada analizată se evidențiază o modificare a structurii dizabilității în rândul persoanelor adulte. Dacă în anul 2024 s-a înregistrat o ușoară diminuare a ponderii dizabilității primare fără termen de reexaminare comparativ cu anul 2023, în anul 2025 se constată o inversare a tendinței, cu o creștere de la 8,2% la 11,2%. Această evoluție poate sugera sporirea numărului de afecțiuni cu caracter ireversibil sau stabilizarea unor condiții medicale care justifică stabilirea gradului de dizabilitate fără necesitatea reevaluării periodice.

Totodată, dizabilitatea repetată manifestă o tendință constant ascendentă pe parcursul întregii perioade analizate, cu o majorare de 1,7% în anul 2024 și de 5,1% în anul 2025. Această creștere reflectă consolidarea contingentului de beneficiari aflați deja în evidență, menținerea afectării structural funcționale sau evoluția nefavorabilă a stării de sănătate, ceea ce nu determină necesitatea reconfirmării gradului de dizabilitate.

Diagrama nr. 4. Dizabilitatea stabilită fără termen, adulţi şi copii, anii 2023-2025, %

	2023	2024	2025
Ponderea f/t prmar, 5, adulți	8,5	8,2	11,2
Ponderea f/t repetata, %, adulți	18,2	19,9	25
Ponderea dizabilitate primară până 18 ani,%	16,6	43,3	70
Ponderea dizabilitate repetataă până 18 ani,%	30,2	38,8	62,2

Totodată, în rândul copiilor, dizabilitatea stabilită pentru un termen de până la 18 ani deține o pondere semnificativă în structura cazurilor evaluate. Astfel, aceasta a fost stabilită în 70% din cazurile de dizabilitate primară și în 62% din cazurile de dizabilitate repetată. Comparativ cu anul 2023, se atestă o creștere considerabilă a ponderii acestor cazuri: cu 53,6% în cadrul dizabilității primare și cu 32% în rândul dizabilității repetate. Această evoluție poate reflecta o creștere a identificării timpurii a patologiilor cronice ireversibile la copii.

Rezultatele examinării primare a persoanelor adulte în vîrstă de 18 ani și peste

Pe parcursul anului 2025 au fost **expertizate primar 12 888 persoane adulte**, comparativ cu 12 279 în anul 2024 și 12 352 în anul 2023, ceea ce indică o creștere a numărului de evaluări față de anii precedenți.

Dintre persoanele evaluate în 2025, 11 975 persoane (92,9%) au fost recunoscute ca persoane cu dizabilități. Prin comparație, în 2024 au fost încadrate 10 701 persoane (87,1%), iar în 2023 – 11 226 persoane (90,9%).

Prin urmare, datele relevă o creștere a numărului total de expertizări primare în anul 2025, precum și o majorare a ratei de recunoaștere a dizabilității comparativ cu anul 2024. Totodată, rata de încadrare în 2025 este ușor superioară celei înregistrate în 2023.

În ansamblu, anul 2025 se remarcă prin intensificarea activității de evaluare și prin cea mai ridicată rată de recunoaștere a dizabilității din perioada analizată (2023–2025).

Analiza distribuției pe medii de reședință a persoanelor recunoscute primar cu dizabilități în anul 2025 evidențiază următoarea structură:

- 4 258 persoane (35,5%) provin din mediul urban, comparativ cu 36,3% în anul 2024 și 35,7% în anul 2023, ceea ce indică o ușoară scădere față de anul precedent și o pondere relativ constantă în raport cu anul 2023. Dintre acestea: 3658 persoane sunt de vârstă aptă de muncă și 600 persoane sunt de vârstă pensionară.
- 7 717 persoane (64,5%) provin din mediul rural, comparativ cu 63,6% în anul 2024 și 64,2% în anul 2023, ceea ce indică o ușoară creștere față de anul precedent și menținerea unei ponderi majoritare a cazurilor din mediul rural în întreaga perioadă analizată. Din acest total: 6 896 persoane sunt de vârstă aptă de muncă și 821 persoane sunt de vârstă pensionară.

Prin urmare, se menține predominanța persoanelor din mediul rural în structura totală a persoanelor cu dizabilități (aproximativ două treimi din total). Ponderea mediului urban este relativ stabilă în perioada 2023–2025, cu variații minore. Majoritatea persoanelor încadrate se află la vârsta aptă de muncă, atât în mediul urban, cât și în cel rural, ceea ce indică un impact socio-economic semnificativ asupra populației active.

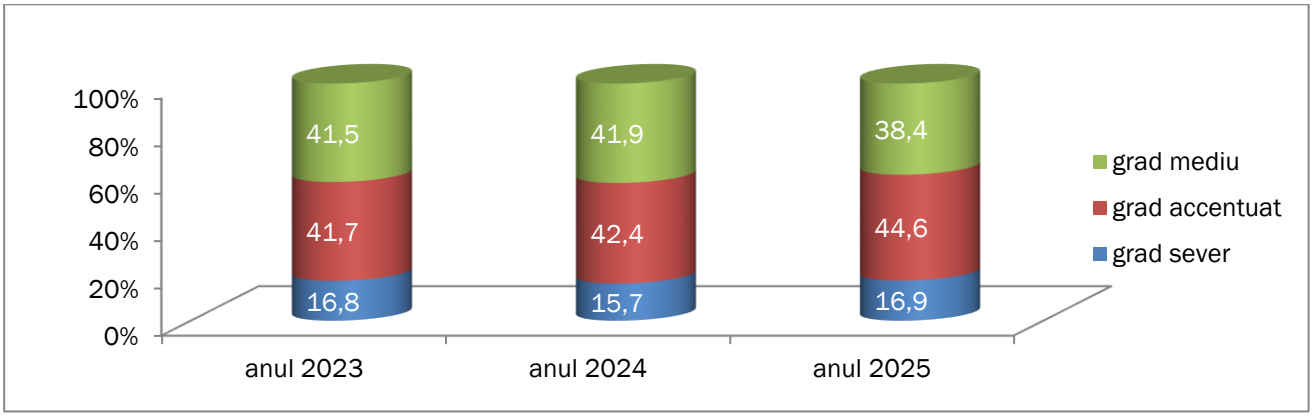
Totodată, în anul de referință, 913 persoane (7,0%) nu au fost încadrate în grad de dizabilitate, ceea ce reprezintă o scădere semnificativă atât față de 2024, când ponderea persoanelor neîncadrate era de 12,8% (1 578 persoane), cât și față de 2023, când neîncadrate erau 1 126 persoane (9,1%).

În anul 2025, în urma diferitelor cauze s-au recunoscut primar următoarele persoane cu dizabilități:

- Accidente de muncă: 13 persoane, comparativ cu 7 în 2024 și 3 în 2023;
- Boli profesionale: 1 persoană, comparativ cu 0 în 2023 și 2024;
- Avaria de la Cernobîl: 2 persoane, comparativ cu 4 în 2024 și 1 în 2023;
- Militari: 27 persoane, comparativ cu 17 în 2024 și 7 în 2023;
- Persoane cu dizabilități din copilărie: 49 persoane, comparativ cu 34 în 2024 și 39 în 2023.

Așadar, se remarcă o creștere semnificativă a recunoașterii dizabilităților în rândul militarilor și persoanelor afectate de accidente de muncă. Numărul persoanelor cu dizabilități din copilărie a crescut constant față de anii precedenți. În cazul avariei de la Cernobîl și bolilor profesionale, numerele rămân reduse, dar cu variații minore între ani.

Diagrama. nr. 5 Structura dizabilității primare conf. gradelor de dizabilitate, adulți, anii 2023-2025, %

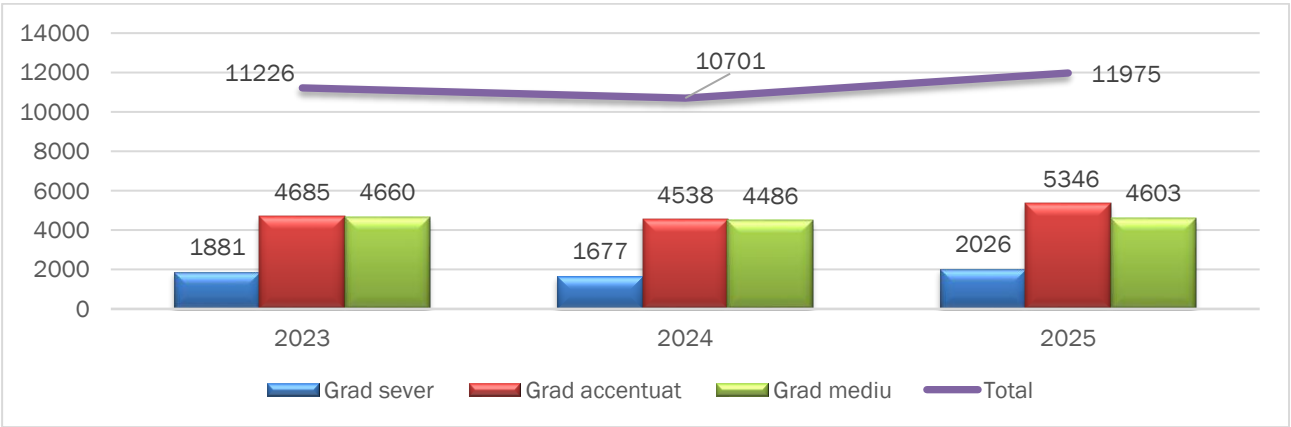

Conform structurii dizabilității primare, ponderea gradului sever este de 16,9% în creștere comparativ cu anul 2024 (15,7%) și în descreștere comparativ cu anul precedent (a.2023-16,8%), ponderea gradului mediu scade de la 41,9% în 2023 la 38,4% în 2025, după o creștere neînsemnată de 0,4 puncte procentuale în 2024 față de 2023, ponderea gradului accentuat a crescut în anul 2025 pînă la 44,6% cu 2,9% mai mult decât în 2023 (41,7%).

Totodată, pe parcursul anilor 2023 – 2025 se evidențiază o tendință stabilă de creștere a ponderii gradului accentuat, de la 41,7% la 44,6%, indicând o concentrare tot mai mare a persoanelor cu dizabilități în această categorie.

Gradul sever rămâne relativ constant, iar gradul mediu prezintă o ușoară diminuare, ceea ce sugerează o reorientare a structurii către formele mai accentuate și severe de dizabilitate.

Diagrama nr. 6 Structura dizabilității primare conform gradelor de dizabilitate, adulți, anii 2023-2025, număr cazuri

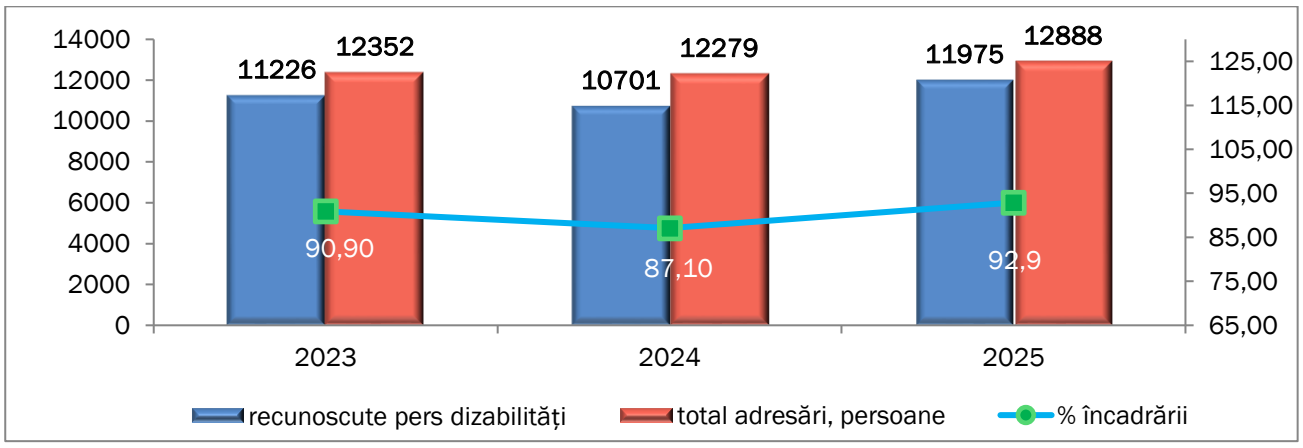
Analiza structurii dizabilității primare în anul 2025 evidențiază următoarele caracteristici:

- Distribuția pe gen: predomină reprezentanții genului masculin, cu 6 631 persoane (55,3%), comparativ cu 5 344 femei (44,7%).

- Distribuția pe grupe de vârstă: majoritatea persoanelor cu dizabilități se regăsesc după vârsta de 50 de ani, 7 370 persoane (61,5%). Segmentul de vârstă 40–49 de ani înregistrează, de asemenea, un număr semnificativ, 2 800 persoane (23,3%).

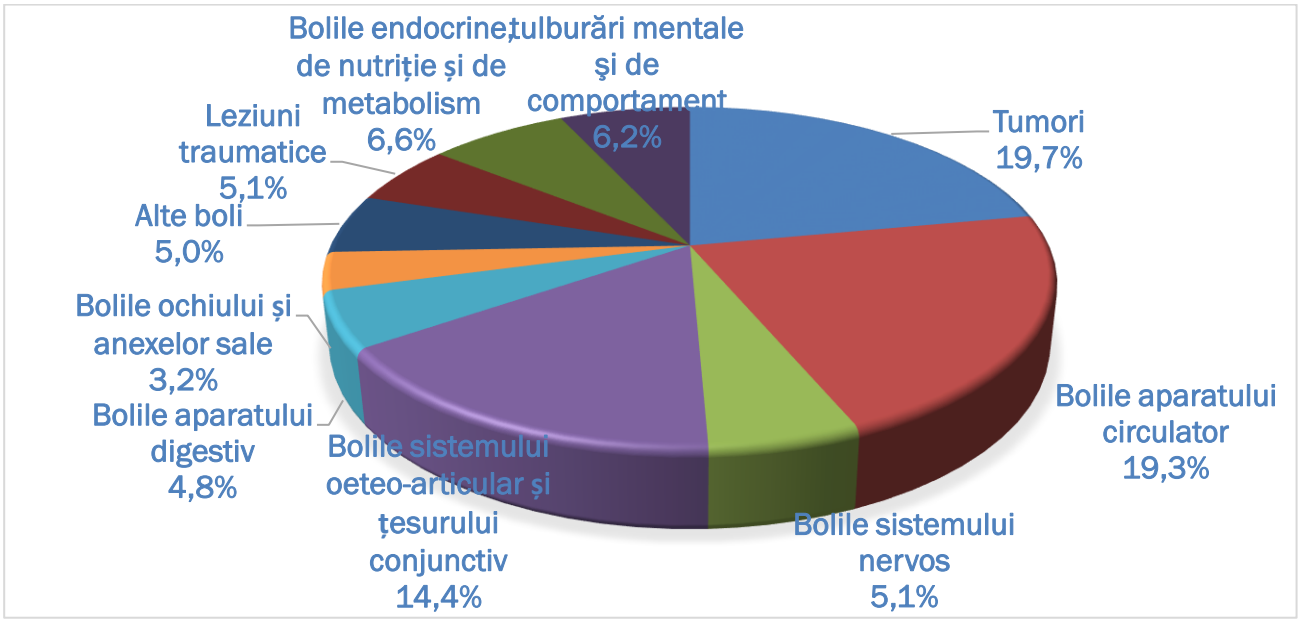
În concluzie, se poate afirma că: predominanța bărbaților în rândul persoanelor cu dizabilități primare poate reflecta factorii ocupaționali sau de risc mai ridicați specifici acestui gen. Numărul mare de persoane cu dizabilități după 50 de ani indică o influență semnificativă a problemelor cronice de sănătate.

Diagrama nr. 7 Ponderea persoanelor recunoscute primar cu dizabilități din numărul total de adresări, persoane adulte, anii 2023-2025

În anul de raportare, comparativ cu anii precedenți (2023 și 2024), se înregistrează o ușoară creștere a numărului persoanelor care au solicitat primar determinarea gradului de dizabilitate, cu 536 persoane față de anul 2023 și cu 609 persoane față de anul 2024. Totodată, se constată și o majorare a procentului de încadrare în grad de dizabilitate, care a crescut cu 5,8 puncte procentuale față de anul 2024 și cu 2,0 puncte procentuale comparativ cu anul 2023.

Diagrama nr. 8 Structura dizabilității primare conform grupelor de nozologii, adulți, a.2025, %

Analiza structurii dizabilității primare conform nozologiilor la persoanele de peste 18 ani în anul de referință evidențiază prevalența **tumorilor (Locul I)**, care constituie 19,7% din totalul cazurilor (comparativ cu 19,4% în 2023 și 19,0% în 2024), ceea ce indică o tendință ușor ascendentă.

Din totalul tumorilor înregistrate, 99,9% sunt tumori maligne, fapt ce confirmă impactul major al patologiilor oncologice asupra instalării dizabilității. În ceea ce privește gradul de severitate al dizabilității determinate de aceste afecțiuni, 58,8% dintre cazuri au fost încadrate în grad de dizabilitate accentuată, iar aproximativ 30,7% în grad de dizabilitate severă.

Pe locul II în structura dizabilității primare la persoanele de peste 18 ani se situează **bolile aparatului circulator**, cu o pondere de 19,3%, în creștere față de anul 2024 (18,7%) și comparabilă cu nivelul înregistrat în 2023 (19,1%).

Din totalul afecțiunilor cardiovasculare, 41,3% revin bolilor cerebro-vasculare, iar 34,7% – bolii ischemice a inimii, acestea reprezentând principalele cauze de pierdere a capacității de muncă și de instalare a dizabilității.

În urma acestor patologii, 45,1% dintre persoanele evaluate au fost încadrate în grad de dizabilitate accentuată, iar 28,9% – în grad mediu de dizabilitate, în special în rândul persoanelor aflate la vârsta aptă de muncă.

Datele evidențiază impactul major al bolilor cardiovasculare asupra stării de sănătate a populației adulte și necesitatea intensificării măsurilor de prevenire, monitorizare și tratament al factorilor de risc cardiovascular.

Pe locul III – se plasează **bolile sistemului osteoarticular și țesutului conjunctiv**, cu o pondere de 14,4% în anul 2025, în scădere față de anul 2024 (16,8%) și comparativ cu 15,7% în anul 2023.

Din totalul acestor afecțiuni, 50,9% revin artrozelor, iar 26,1% – bolilor degenerative ale coloanei vertebrale, acestea reprezentând principalele cauze de limitare funcțională și reducere a capacității de muncă în rândul populației adulte.

Pe locul IV în structura dizabilității primare la persoanele de peste 18 ani se situează **bolile endocrine, de nutriție și de metabolism**, cu o pondere de 6,6%, în ușoară scădere față de anul 2024 (6,9%) și comparativ cu 6,8% în anul 2023. În cadrul acestei categorii, predomină diabetul zaharat, care constituie 86,0% din totalul cazurilor, urmat de afecțiunile glandei tiroide, cu o pondere de 7,6%. Aceste patologii au un impact major asupra funcționalității și capacității de muncă, în special prin complicațiile cronice asociate.

Locul V este ocupat de **tulburările mentale și de comportament**, cu o pondere de 6,2% din totalul cazurilor de dizabilitate primară. În structura acestora, schizofrenia reprezintă 30,8%, fiind una dintre principalele cauze de afectare de lungă durată a funcționării psihosociale.

Bolile sistemului nervos au determinat o pondere de 5,1% din totalul cazurilor de dizabilitate primară la adulți, în scădere față de anul 2024 (5,9%) și comparativ cu 5,5% în anul 2023. În structura acestei categorii predomină epilepsia și sindroamele epileptice, cu o pondere de 14,1%.

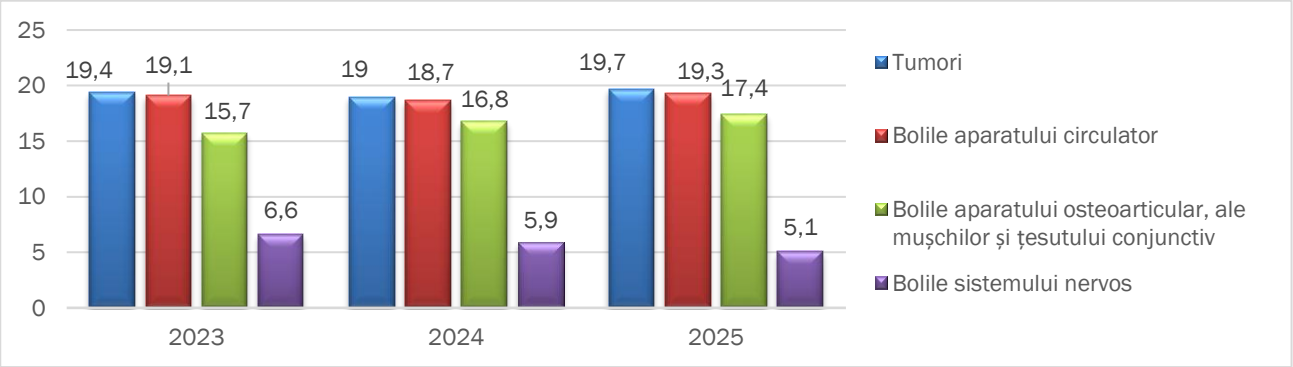
Leziunile traumatice au generat 5,1% din totalul cazurilor de dizabilitate primară (față de 5,4% în 2024), menținându-se la un nivel relativ constant.

Bolile aparatului digestiv au contribuit cu 4,8% (comparativ cu 5,4% în 2024), dintre care ciroza hepatică reprezintă 69,1% din totalul afecțiunilor digestive care au condus la stabilirea gradului de dizabilitate.

Bolile ochiului și anexelor sale au înregistrat o pondere de 3,2% (față de 3,4% în 2024), reflectând impactul afecțiunilor oftalmologice asupra capacității funcționale.

În rândul persoanelor aflate la vârsta aptă de muncă, în cazul acestor patologii predomină gradul mediu de dizabilitate, cu o pondere de 43,7%, ceea ce evidențiază afectarea semnificativă, dar parțial compensabilă, a capacității de muncă.

Diagrama nr. 9 Structura dizabilității primare, nozologiile predominante, adulți, anii 2023-2025, %

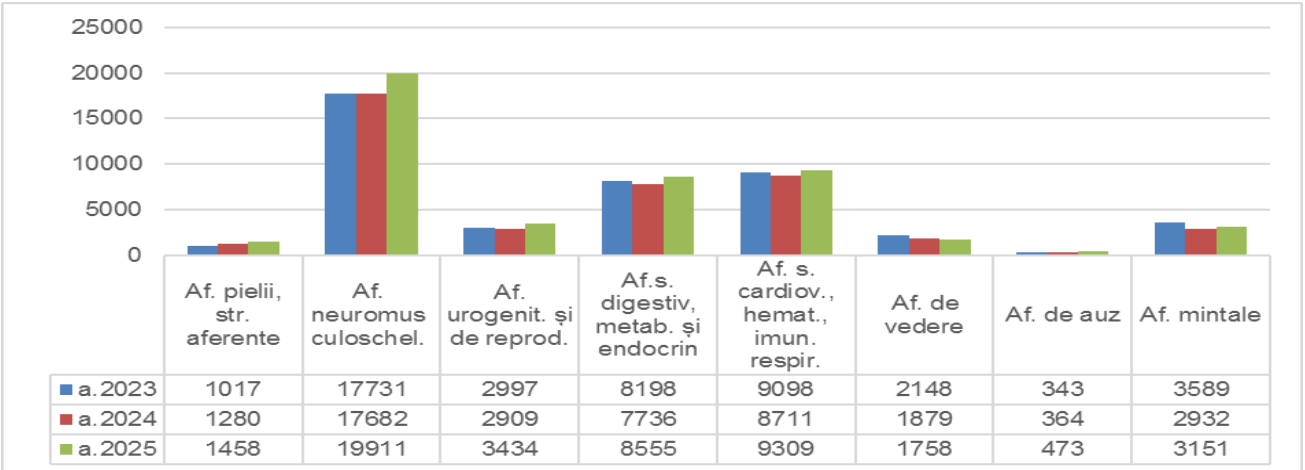

Structura dizabilității primare în funcție de nozologiile predominante la persoanele cu vârsta de 18 ani și peste, în perioada 2023–2025, evidențiază următoarele tendințe evolutive:

- **Tumorile**: după o diminuare ușoară cu 0,4% în anul 2024 (de la 19,4% la 19,0%), în anul 2025 se constată o creștere cu 0,7%, ajungând la 19,7%, ceea ce indică reluarea trendului ascendent.
- **Bolile aparatului circulator**: înregistrează o evoluție similară, cu o scădere de 0,4% în 2024 (de la 19,1% la 18,7%), urmată de o creștere cu 0,6% în 2025, atingând 19,3%.
- **Bolile sistemului osteoarticular și ale țesutului conjunctiv**: după o creștere în anul 2024 față de 2023 (de la 15,7% la 16,8%), în anul 2025 se constată o diminuare până la 14,4%, ceea ce reflectă o tendință descendentă în ultimul an analizat.
- **Bolile sistemului nervos**: astfel, dacă în anul 2023 ponderea acestora a constituit 6,6%, în anul 2024 s-a înregistrat o diminuare până la 5,9%, iar în anul 2025 descreșterea a continuat, atingând nivelul de 5,1%.

În ansamblu, datele demonstrează fluctuații moderate ale ponderii principalelor nozologii, cu menținerea tumorilor și bolilor aparatului circulator pe primele poziții în structura dizabilității primare la populația adultă.

Diagrama nr. 10 Tipuri de dizabilități, adulți dizabilitate primară, anii 2023-2025

	Af. pielii, str. aferente	Af. neuromus culoschel.	Af. urogenit. și de reprod.	Af.s. digestiv, metab. și endocrin	Af. s. cardiov., hemat., imun. respir.	Af. de vedere	Af. de auz	Af. mintale
a.2023	1017	17731	2997	8198	9098	2148	343	3589
a.2024	1280	17682	2909	7736	8711	1879	364	2932
a.2025	1458	19911	3434	8555	9309	1758	473	3151

Analiza dizabilităţii primare ale persoanelor de 18 ani și peste (locuitori urbani și rurali), după tipurile de afectări, în anii 2023–2025, relevă următoarele:

- **Pe locul I** se plasează **afectările neuromusculoscheletice și ale mișcărilor aferente**, acestea înregistrând 17 731 persoane în anul 2023, cu o ușoară descreștere în 2024 (17 682 persoane), urmată de o creștere semnificativă în 2025, până la 19 911 persoane.
- **Pe locul II** se află **afectările sistemelor cardiovascular, hematologic, imunitar și respirator**, cu o descreștere de la 9 098 persoane în 2023 la 8 711 persoane în 2024, urmată de o majorare în anul 2025, când numărul ajunge la 9 309 persoane.
- **Pe locul III** se regăsesc **afectările sistemelor digestiv, metabolic și endocrin**, care au scăzut de la 8 198 persoane în 2023 la 7 736 persoane în 2024, ulterior înregistrând o creștere în 2025, până la 8 555 persoane.

Examinarea repetată a persoanelor cu dizabilități de vîrstă 18 ani și peste

În anul 2025 au solicitat **determinarea repetată a gradului de dizabilitate 36 986 persoane**, dintre care **36 500 au fost din nou încadrate** în grad de dizabilitate, inclusiv: 3 442 persoane în grad sever (9,4%), 15 736 persoane în grad accentuat (43,1%) și 17 322 persoane în grad mediu (47,5%). Totodată, 486 persoane, sau 1,3%, nu au fost încadrate în grad de dizabilitate.

Tabelul nr. 10 Rezultatele reexpertizării persoanelor adulte cu dizabilități în anul 2025

Categorie de persoane reexpertizate	Total persoane reexperizate		Reâncadraţi în grad de dizabilitate		din ei:					
					Grad sever		Grad accentuat		Grad mediu	
	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%
Total adulți, inclusiv:	**36986**	100	**36500**	98,6	**3442**	9,4	**15736**	43,1	**17322**	47,5
• **În vârstă aptă de muncă**	32954	89,1	32485	89,0	2426	7,5	13836	42,6	16232	49,9
• **În vârsta pensionară**	4032	10,9	4015	11,0	1016	25,3	1900	47,3	1099	27,4

Analiza acestor indicatori dezagregați după categoriile de vârstă scoate în evidență următoarele: în categoria persoanelor de vârstă aptă de muncă, din 32 954 persoane reexpertizate, la 2 426 persoane (7,4%) a fost stabilit gradul sever de dizabilitate, la 13 836 persoane (42,6%) – gradul accentuat, iar gradul mediu – la 16 232 persoane (49,9%).

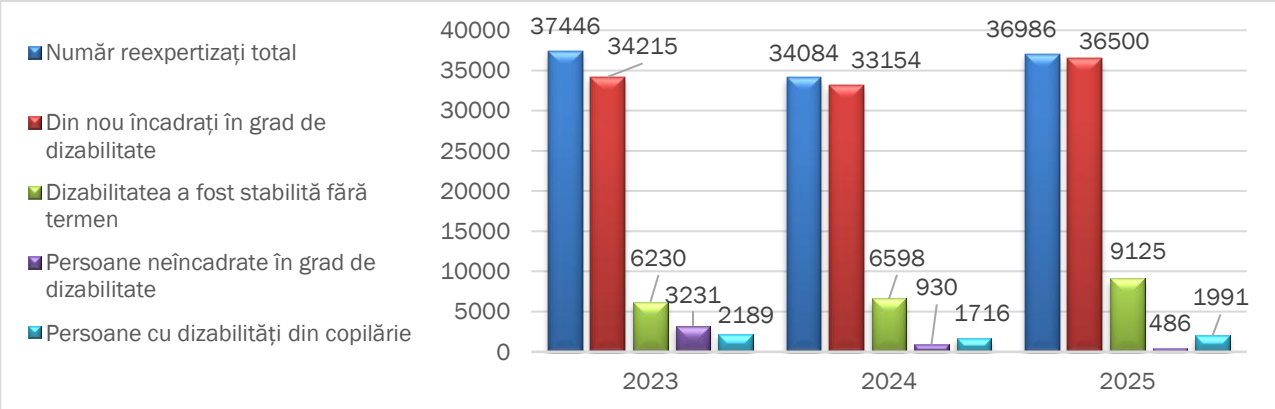
În rândul persoanelor de vârstă pensionară, din 4 032 persoane reexpertizate, la 1 016 persoane (25,3%) a fost determinat gradul sever, la 1 900 persoane (47,3%) – gradul accentuat, iar la 1 099 persoane (27,4%) – gradul mediu. Astfel, în categoria de vârstă pensionară ponderea gradului sever este mai mare cu 17,9 puncte procentuale comparativ cu persoanele aflate în vârstă aptă de muncă, ceea ce reflectă o creștere a gravității limitărilor funcționale odată cu înaintarea în vârstă. Această distribuție confirmă impactul cumulativ al patologiilor cronice și al proceselor degenerative specifice vârstei înaintate asupra nivelului de severitate a dizabilității.

Analiza evoluției persoanelor din nou încadrate în grad de dizabilitate (2023–2025)

În anul 2025, ponderea persoanelor din nou încadrate în grad de dizabilitate a ajuns la 98,6%, marcând o ușoară creștere comparativ cu anul precedent (2024).

Comparativ cu anul 2023, ponderea persoanelor din nou încadrate a înregistrat o majorare de 6,1%, crescând de la 91,4% în 2023 la 97,3% în 2024.

Diagramal nr. 11 Rezultatele reexaminării persoanelor adulte cu dizabilități, anii 2023-2025

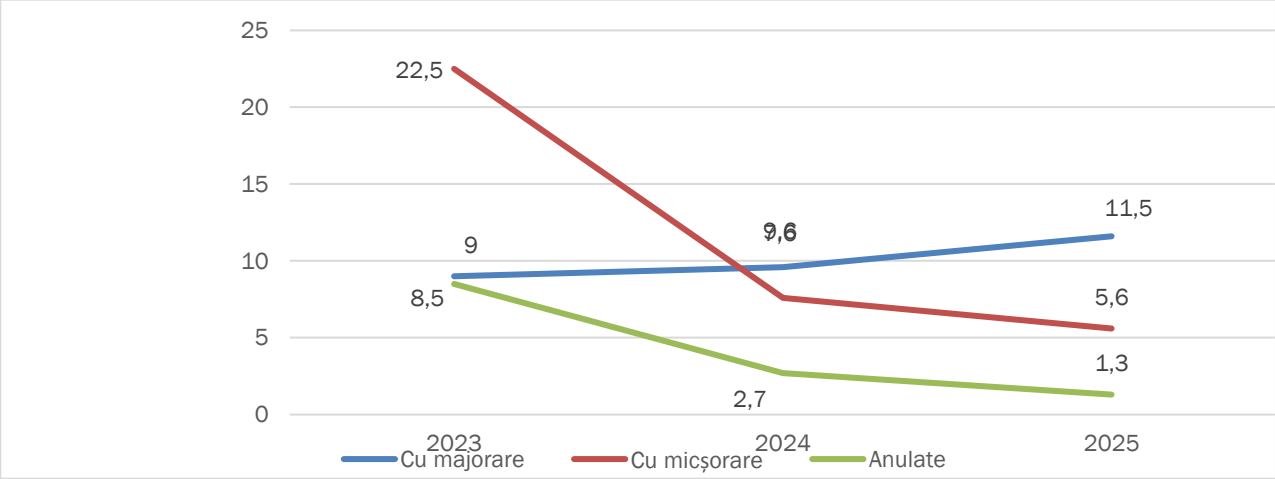
Tabelul nr.11 Modificarea gradelor de dizabilitate, adulți expertizați repetat, anii 2023-2025

Perioada	Număr reexpertizaţi total	Cu majorare		Cu micșorare		Anulate	
		c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%
2023	37 446	3 372	9,0	4 319	11,5	3 231	8,6
2024	34 084	3 274	9,6	2 596	7,6	930	2,7
2025	36 986	4 298	11,6	2 077	5,6	486	1,3

Analiza modificării gradelor de dizabilitate la persoanele adulte, expertizate repetat (2023–2025)

Ponderea modificării gradelor de dizabilitate cu majorare a înregistrat o tendință de creștere în perioada analizată: de la 9,0% în anul 2023 la 9,6% în anul 2024, ajungând la 11,6% în anul 2025, ceea ce indică o intensificare a situațiilor în care reevaluarea a determinat majorarea gradului de dizabilitate.

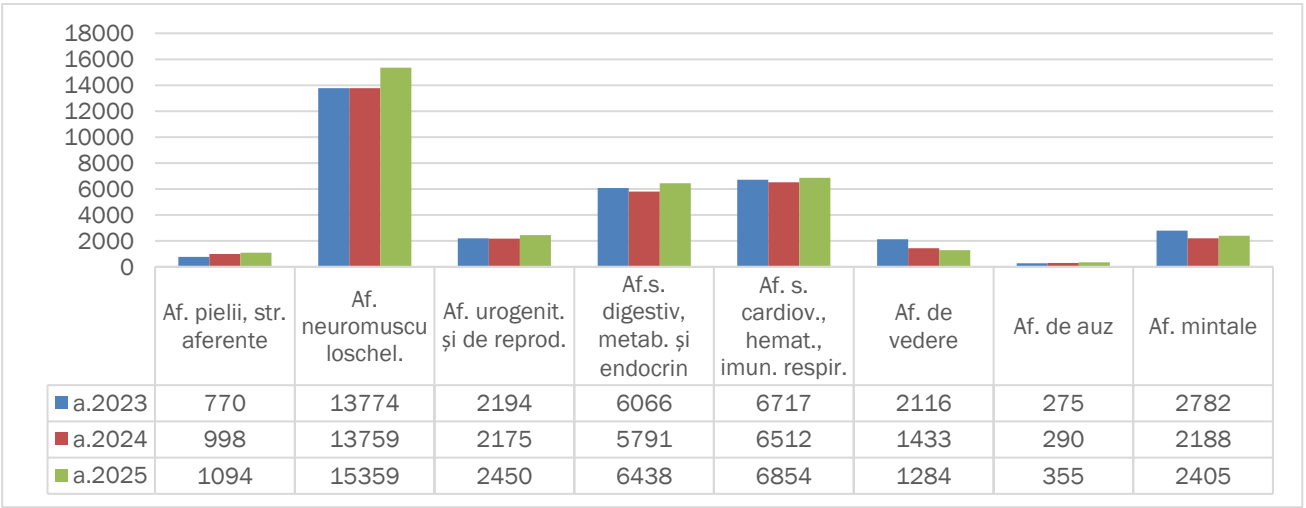
Diagrama nr. 12 Modificarea gradelor de dizabilitate adulți reexpertizați, anii 2023-2025, %

Modificarea gradelor de dizabilitate cu micșorare este în descreștere semnificativă, reducându-se de la 11,5% la 5,6% în perioada 2023–2025, reflectând o diminuare a cazurilor în care, la reevaluare, s-a constatat îmbunătățirea stării funcțional-structurale.

În ceea ce privește anularea gradelor de dizabilitate, se atestă o reducere continuă în perioada analizată, de la 8,5% în anul 2023 la 1,3% în anul 2025, ceea ce evidențiază o stabilizare a deciziilor de încadrare și o reducere a situațiilor de invalidare a acestora.

Diagrama nr. 13 Tipuri de dizabilități, adulți dizabilitate repetată, anii 2023-2025

	Af. pielii, str. aferente	Af. neuromusculoschel.	Af. urogenit. și de reprod.	Af.s. digestiv, metab. și endocrin	Af. s. cardiov., hemat., imun. respir.	Af. de vedere	Af. de auz	Af. mintale
a.2023	770	13774	2194	6066	6717	2116	275	2782
a.2024	998	13759	2175	5791	6512	1433	290	2188
a.2025	1094	15359	2450	6438	6854	1284	355	2405

Analiza distribuției persoanelor de 18 ani și peste, din mediul urban și rural, reexpertizate în funcție de tipurile de afectări, evidențiază următoarele tendințe:

- **Pe locul I** se situează afectările neuromusculoscheletice și ale mișcărilor aferente, care înregistrează o ușoară diminuare de la 13 774 persoane în anul 2023 la 13 759 persoane în anul 2024, urmată de o creștere semnificativă în anul 2025, când se atinge cifra de 15 359 persoane.

- **Pe locul II** se află afectările sistemelor cardiovascular, hematologic, imunitar și respirator, care înregistrează 6 854 persoane în anul 2025, în creștere față de 6 512 persoane în anul 2024, ceea ce indică o majorare a ponderii acestui tip de patologie în structura dizabilității repetate.
- **Pe locul III** se situează afectările sistemelor digestiv, metabolic și endocrin, cu 6 438 persoane în anul 2025, înregistrând o creștere de 647 persoane comparativ cu anul 2024.

Recomandările din Programul individual de reabilitare şi incluziune socială, oferite persoanelor adulte în perioada anului 2025

În perioada anului 2025, Serviciul pentru determinarea gradului de dizabilitate a eliberat persoanelor adulte, care au fost recunoscute cu dizabilități (primar și repetat) în total 367 016 de recomandări în Programul individual de reabilitare şi incluziune socială (anexă la Certificatul de dizabilitate).

În categoria Recomandări de asistență și reabilitare medicală: în 48 879 de cazuri a fost recomandat Tratament şi supraveghere la medicul de familie 48 742 cazuri - Tratament şi supraveghere la specialist de profil 48 857; în 43 602 cazuri – au fost oferite recomandații de Reabilitare medicală și în 25 591 cazuri – Kinetoterapie, la 373 persoane au fost recomandate Îngrijirile paliative, la 27 538 persoane a fost recomandată Psihoterapia, Endoprotezarea – la 4 168 persoane cu dizabilități.

Totodată, în categoria Recomandări de muncă și activitate profesională au fost oferite următoarele recomandări: în 5 112 cazuri - Adaptarea locului de muncă, inclusiv tehnologii, echipamente etc.; Muncă la domiciliu – în 3 679 cazuri; Suport/asistare la angajarea în cîmpul muncii la 20207 persoane, Orientare profesională – 9 537 persoane, Reabilitare profesională - în 2 329 cazuri, Formare profesională - la 5 227 persoane cu dizabilități.

Recomandările de servicii sociale oferite persoanelor cu dizabilități sunt: la 1032 persoane - Ingrijiri medicale la domiciliu; Asistenţă personală – la 3 852 persoane, Plasament familial a fost recomandat la 49 persoane, în 14 504 cazuri a fost recomandată Echipa mobilă, Centru de plasament temporar la 166 persoane și la 3 213 a fost recomandat Respiro.

Recomandări pentru procesul educaţional (pentru copii și persoane adulte aflate în proces de instruire) sunt următoarele: Adaptarea accesului şi spaţiului interior al instituţiei de învăţământ a fost recomandat la 84 de persoane cu dizabilități, Serviciul de Asistenţă Psihopedagogică la 116 persoane și la 780 persoane a fost recomandat Educaţia în instituţia de învăţământ, Program individual de educaţie fizică în 788 cazuri, Consiliere şi asistenţă psihologică, terapie psihologică – la 476 persoane.

Tabelul nr. 12 Repartizarea persoanelor cu dizabilităţi, adulți, primar și repetat, după gradul de dizabilitate și unități administrativ-teritoriale, anul 2025

Unitatea administrativ-teritorială	Primar	inclusiv			Repetat	inclusiv		
		Grad sever	Grad accentuat	Grad mediu		Grad sever	Grad accentuat	Grad mediu
ANENII NOI	319	39	154	126	1 100	74	559	467
BĂLŢI	366	50	193	123	1 313	113	610	590
BASARABEASCA	110	23	38	49	338	36	125	177

Unitatea administrativ-teritorială	Primar	inclusiv			Repetat	inclusiv		
		Grad sever	Grad accentuat	Grad mediu		Grad sever	Grad accentuat	Grad mediu
BRICENI	235	37	102	96	697	67	315	315
CAHUL	449	68	180	201	1 174	105	481	588
CĂLĂRAŞI	293	43	130	120	982	91	423	468
CANTEMIR	204	26	86	92	607	39	225	343
CĂUŞENI	321	43	162	116	1 005	70	492	443
CEADÎR-LUNGA	172	27	65	80	646	63	193	390
CHIŞINĂU	**2 050**	**377**	**1 008**	**665**	**6 010**	**672**	**2 806**	**2 532**
CIMIŞLIA	177	35	80	62	447	39	228	180
COMRAT	217	40	99	78	754	67	246	441
CRIULENI	295	41	135	119	865	71	364	430
DONDUŞENI	149	51	60	38	457	46	209	202
DROCHIA	271	42	124	105	886	56	375	455
DUBĂSARI	123	27	52	44	374	36	142	196
EDINEŢ	282	52	128	102	921	79	452	390
FĂLEŞTI	378	59	171	148	1 053	97	456	500
FLOREŞTI	312	36	141	135	1 202	76	518	608
GLODENI	238	47	108	83	707	93	285	329
HÎNCEŞTI	384	62	150	172	1 119	115	469	535
IALOVENI	424	94	180	150	1 167	140	526	501
LEOVA	202	38	97	67	461	52	182	227
NISPORENI	265	58	107	100	702	77	292	333
OCNIŢA	244	45	94	105	716	60	327	329
ORHEI	437	61	193	183	1 362	143	599	620
REZINA	227	42	88	97	605	59	239	307
RÎŞCANI	295	32	129	134	801	75	321	405
SÎNGEREI	364	60	136	168	1 429	99	563	767
ŞOLDĂNEŞTI	192	38	72	82	572	82	213	277
SOROCA	382	62	146	174	1 145	120	434	591
ŞTEFAN VODĂ	193	29	102	62	636	58	289	289
STRĂŞENI	340	57	148	135	1 056	83	468	505
TARACLIA	130	17	65	48	456	41	151	264
TELENEŞTI	277	55	123	99	966	85	404	477
UNGHENI	424	79	179	166	1 365	118	604	643
VULCĂNEŞTI	66	6	30	30	165	18	59	88

Unitatea administrativ-teritorială	Primar	inclusiv			Repetat	inclusiv		
		Grad sever	Grad accentuat	Grad mediu		Grad sever	Grad accentuat	Grad mediu
RM - malul stâng al Nistrului	**168**	**28**	**91**	**49**	**236**	**27**	**92**	**117**
RM – TOTAL	**11 975**	**2 026**	**5 346**	**4 603**	**36 497**	**3 442**	**15 736**	**17 319**
inclusiv femei	5 344	863	2 236	2 245	16 979	1 370	6 604	9 005

Analiza dizabilității primare și repetate în profil administrativ-teritorial evidențiază următoarele: **în anul 2025**, cel mai mare număr de persoane cu dizabilități se înregistrează în municipiul Chișinău – 8 060 persoane, urmat de raioanele: Orhei – 1 799 persoane, raionul Sîngerei – 1 793 persoane, raionul Ungheni – 1 789 persoane, municipiul Bălți – 1 689 persoane și raionul Cahul – 1 623 persoane.

Distribuția teritorială a dizabilității primare și repetate în anul 2025 evidențiază valori mai ridicate în municipiul Chișinău – 8 060 persoane, urmat de raioanele Orhei – 1 799 persoane, raionul Sîngerei – 1 793 persoane, raionul Ungheni – 1 789 persoane, municipiul Bălți – 1 689 persoane și raionul Cahul – 1 623 persoane.

Cele mai reduse valori se înregistrează în raioanele Dubăsari – 497 persoane, Basarabeasca – 448 persoane și Vulcănești – 231 persoane. Totodată, 404 persoane provin din localitățile din stânga Nistrului.

Dizabilitatea primară la copii de vârsta de pînă la 17 ani, 11 luni și 29 zile

În perioada analizată se constată o creștere semnificativă a numărului de copii expertizați primar. În anul 2025 au fost expertizate 2 475 persoane cu vârsta cuprinsă între 0–17 ani 11 luni și 29 de zile, în creștere cu 590 de cazuri față de anul 2024 (1 885 copii). Această evoluție denotă o intensificare a adresabilității la comisia de expertiză în ultimul an, precum și o posibilă creștere a gradului de identificare și raportare a cazurilor care necesită evaluare.

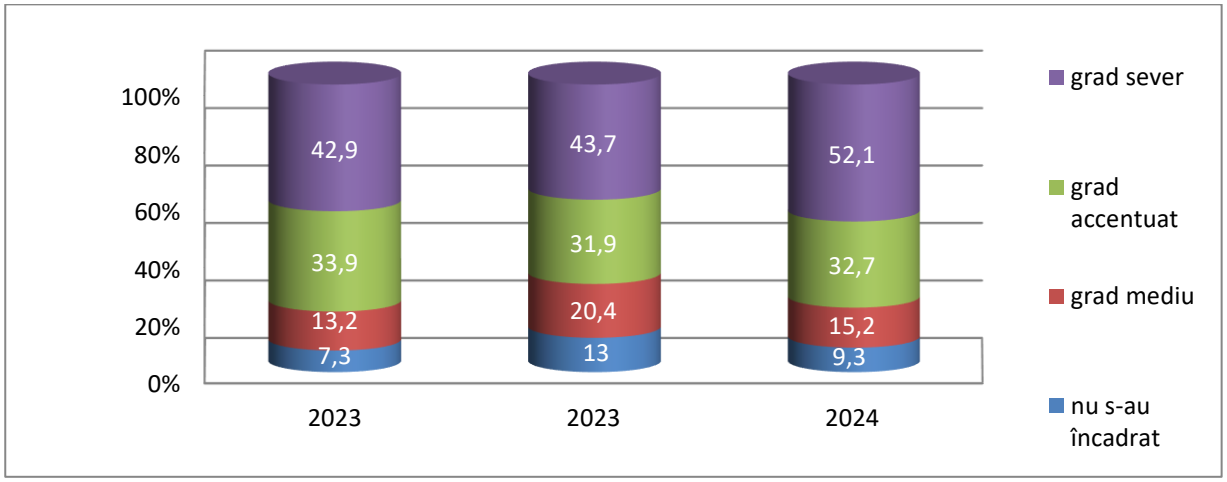
Dintre copiii expertizați, au fost recunoscute persoane cu dizabilitate: în anul 2025 – 2 320 copii, comparativ cu 1 640 copii în anul 2024 și 1 687 copii în anul 2023. Datele evidențiază o majorare semnificativă în anul 2025 față de anii precedenți, atât în valoare absolută, cât și ca pondere în totalul copiilor expertizați, ceea ce poate reflecta o creștere a incidenței cazurilor eligibile.

Numărul copiilor care nu s-au încadrat în grad de dizabilitate a constituit: în anul 2025 – 231 copii, în anul 2024 – 245 copii și în anul 2023 – 140 copii. Se constată o ușoară diminuare în anul 2025 comparativ cu anul 2024, însă o creștere semnificativă față de anul 2023.

Analiza comparativă a structurii dizabilității primare la persoanele cu vârsta cuprinsă între 0–18 ani în perioada 2023–2025 evidențiază modificări ale distribuției cazurilor confirmate și cele neconfirmate.

Se constată o creștere cu 6,7 puncte procentuale a ponderii persoanelor recunoscute primar cu grad de dizabilitate, de la 87,0% la 93,7%, fapt care indică o majorare a proporției cazurilor confirmate în raport cu totalul persoanelor evaluate. Totodată, se atestă o diminuare a ponderii persoanelor neîncadrate în grad de dizabilitate, de la 13,0% în anul 2024 la 9,3% în anul 2025.

Diagrama nr. 14 Structura dizabilității primare la copii de 0-18 ani după grade de dizabilitate, %

Analiza datelor statistice privind repartizarea pe grade de dizabilitate a copiilor recunoscuți în perioada anilor 2023–2025 evidențiază modificări semnificative în structura internă a cazurilor înregistrate.

Se constată o tendință de diminuare a ponderii gradului mediu, de la 20,4% în anul 2024 la 15,2% în anul 2025, fapt ce poate indica fie reîncadrarea unor cazuri către grade superioare de severitate, fie modificări în profilul clinic al copiilor evaluați.

Ponderea gradului accentuat a înregistrat o ușoară creștere, de la 31,9% în anul 2024 la 32,7% în anul 2025, menținându-se relativ stabilă, cu fluctuații moderate. Această evoluție sugerează o stabilitate relativă a cazurilor încadrate în această categorie, cu o ușoară tendință de majorare.

În ceea ce privește gradul sever de dizabilitate, se atestă o creștere continuă și semnificativă a ponderii acestuia: de la 42,9% în anul 2023 la 43,7% în anul 2024, atingând 52,1% în anul 2025. Această dinamică poate reflecta intensificarea complexității cazurilor examinate cu depistarea mai frecventă a formelor severe.

Per ansamblu, structura pe grade de dizabilitate indică o accentuare a ponderii cazurilor severe în totalul copiilor recunoscuți cu dizabilitate, concomitent cu reducerea proporției gradului mediu, ceea ce sugerează o transformare a profilului clinic al populației evaluate în perioada analizată.

În structura dizabilității primare, conform criteriului de vârstă, predomină segmentul de 7–15 ani 11 luni 29 zile, cu o pondere de 42,8%, ceea ce indică o adresabilitate mai mare și/sau o depistare mai frecventă a deficiențelor structural funcționale în perioada școlară, când manifestările dificultăților de dezvoltare, învățare sau adaptare devin mai evidente.

Totodată, rămâne semnificativ segmentul de vârstă 3–6 ani 11 luni 29 zile, care reprezintă 37,5% din total, fapt ce sugerează o identificare relativ precoce a problemelor de sănătate și dezvoltare, precum și intensificarea procesului de evaluare în perioada preșcolară.

Prezența ponderilor ridicate în aceste două grupe de vârstă reflectă momentul optim de identificare a limitărilor structural funcționale, corelat cu etapele de dezvoltare biologică și socială ale copilului, precum și cu accesul la servicii medicale și educaționale de suport.

În anul 2025, distribuția copiilor recunoscuți primar cu dizabilitate, în funcție de mediul de trai, relevă o diferență de 306 cazuri în favoarea mediului rural (1 313 copii din mediul rural față de 1 007 copii din mediul urban). Din punct de vedere procentual, ponderea copiilor din mediul rural constituie 56,6%, comparativ cu 43,4% în mediul urban, ceea ce indică o prevalență mai ridicată a cazurilor în mediul rural, cu un decalaj de 13,2 puncte procentuale. Per ansamblu, analiza statistică evidențiază o concentrare mai accentuată a cazurilor de dizabilitate primară în mediul rural, fără modificări structurale majore ale raportului rural–urban în perioada analizată.

În structura pe grade de dizabilitate, în mediul rural în anul 2025 indică, de asemenea, predominanța gradului sever, care a constituit 624 cazuri (47,5%), în creștere comparativ cu anul 2024, când au fost înregistrate 389 cazuri (42,1%). Se evidențiază astfel o majorare cu 5,4 puncte procentuale a ponderii gradului sever.

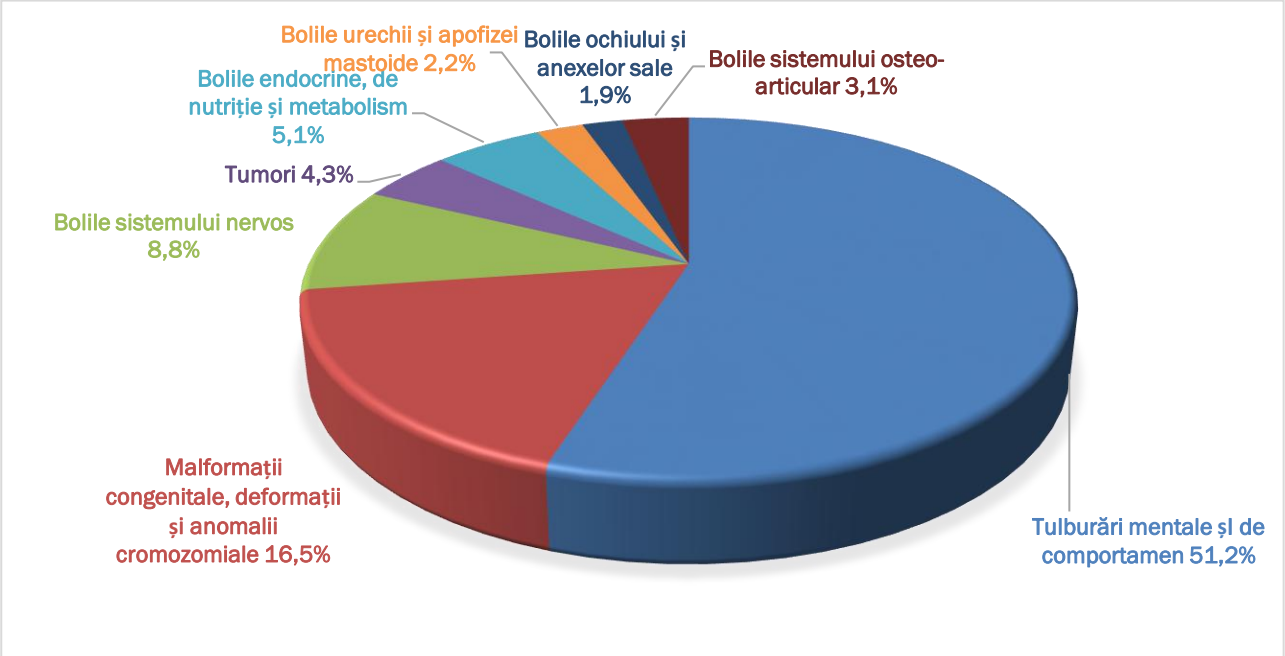
Gradul accentuat a însumat 476 cazuri (36,3%) în anul 2025, față de 319 cazuri (34,6%) în anul 2024, marcând o creștere moderată de 1,7 puncte procentuale.

În schimb, gradul mediu a înregistrat 213 cazuri (16,2%) în anul 2025, comparativ cu 215 cazuri (23,3%) în anul 2024, ceea ce reflectă o diminuare semnificativă a ponderii acestuia, cu 7,1 puncte procentuale.

Per ansamblu, în mediul rural se observă o deplasare a structurii dizabilității primare către gradele mai severe, în special prin creșterea ponderii gradului sever și reducerea semnificativă a gradului mediu.

Comparativ cu mediul urban, unde gradul sever deține o pondere mai ridicată (58,5%), mediul rural prezintă o distribuție mai echilibrată între gradul sever și cel accentuat, însă tendința generală în ambele medii indică o concentrare progresivă a cazurilor în zona gradelor superioare de dizabilitate.

Diagrama nr. 15 Structura dizabilității primare conform nozologiilor predominante la copii, anul 2025

În funcție de nozologia care a stat la baza stabilirii dizabilității primare în anul 2025, se constată următoarea structură:

Pe primul loc se situează tulburările mintale și de comportament, a căror pondere a înregistrat o creștere semnificativă de 9,8 puncte procentuale comparativ cu anul 2024 (41,4%), consolidându-și poziția dominantă în structura cauzelor de dizabilitate primară.

Urmează malformațiile congenitale, deformațiile și anomaliile cromozomiale, cu o pondere de 16,5% în anul 2025, în scădere cu 2,9 puncte procentuale față de anul precedent.

Ponderea bolilor sistemului nervos este, de asemenea, în descreștere, diminuându-se cu 3,8 puncte procentuale în anul de raportare.

În cazul bolilor sistemului osteoarticular, ale mușchilor și țesutului conjunctiv, se atestă o scădere de 1,7 puncte procentuale.

Pentru categoria tumori, ponderea se menține relativ constantă, constituind 4,3% în anul 2025, comparativ cu 4,2% în anul 2024.

Per ansamblu, structura nozologică a dizabilității primare în anul 2025 evidențiază o creștere accentuată a ponderii tulburărilor mintale și de comportament, concomitent cu diminuarea contribuției altor grupe de afecțiuni, ceea ce sugerează o schimbare a profilului morbidității în rândul copiilor evaluați.

În cadrul tulburărilor mintale și de comportament (1 188 cazuri), structura pe grade evidențiază o concentrare pronunțată în zona gradelor superioare de dizabilitate. Astfel, gradul sever însumează 784 cazuri (65,9%), iar gradul accentuat – 304 cazuri (25,5%). Cumulativ, aceste două grade reprezintă 91,4% din totalul cazurilor din această categorie nozologică, ceea ce indică un impact funcțional major și o severitate crescută a afecțiunilor încadrate în acest grup.

În cazul malformațiilor congenitale, deformațiilor și anomaliilor cromozomiale (383 cazuri), distribuția este mai echilibrată. Gradul sever și gradul accentuat înregistrează fiecare câte 137 cazuri (35,7%), însumând împreună 71,4% din totalul cazurilor din această categorie.

Comparativ, se observă că tulburările mintale și de comportament prezintă o pondere mult mai ridicată a gradului sever, în timp ce în malformațiile congenitale distribuția între gradele sever și accentuat este uniformă, sugerând un profil diferit al severității funcționale între cele două grupe nozologice.

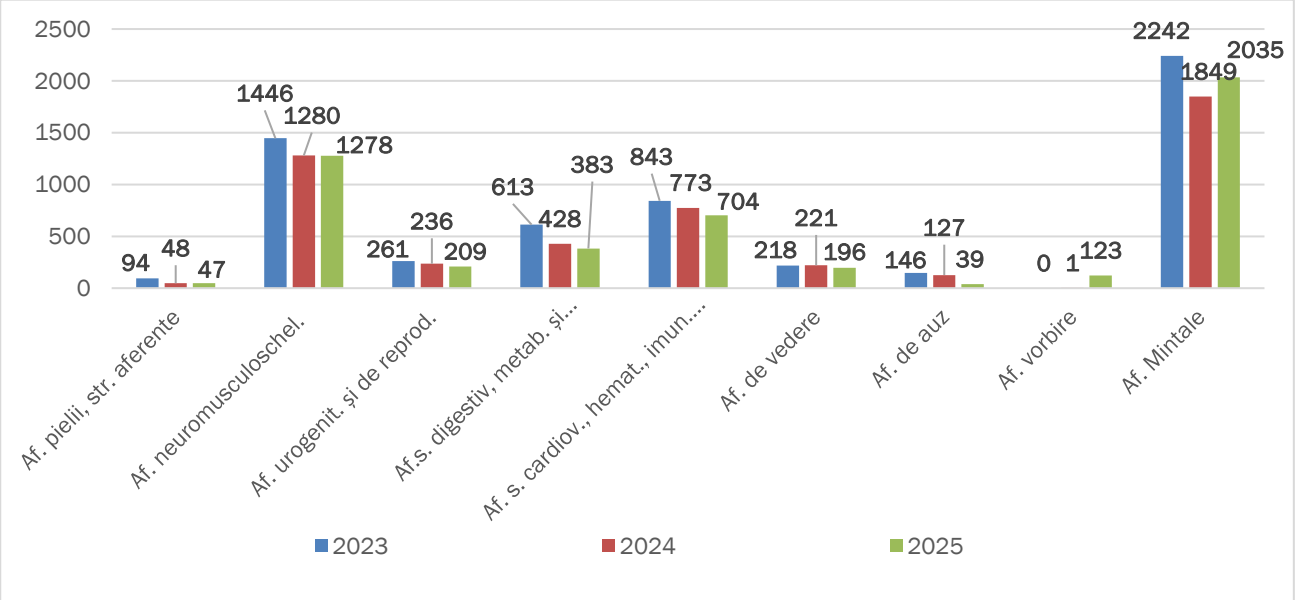
Distribuția dizabilității primare în funcție de vârstă și nozologie evidențiază particularități distincte pe segmentele analizate.

Pentru segmentul de vârstă 0–2 ani 11 luni 29 zile, predomină malformațiile congenitale, deformațiile și anomaliile cromozomiale, cu 185 cazuri, reprezentând 48,3% din totalul cazurilor din această categorie de vârstă. Această situație reflectă ponderea crescută a afecțiunilor cu determinism congenital în primii ani de viață.

În segmentul de vârstă 3–6 ani 11 luni 29 zile, precum și în categoria 7–15 ani 11 luni 29 zile, predominante sunt tulburările mintale și de comportament, cu 619 cazuri (51,1%) și, respectiv, 499 cazuri (42,1%) pentru grupa de vârstă 7–15 ani.

Analiza evidențiază o tranziție a profilului nozologic în funcție de vârstă: afecțiunile congenitale sunt dominante în primii ani de viață, în timp ce, odată cu înaintarea în vârstă, cresc ponderile tulburărilor de ordin mintal și comportamental, reflectând particularitățile evolutive ale patologiei în populația pediatrică evaluată.

Diagrama nr. 16 Tipuri de dizabilități, copii, dizabilitate primară, anii 2023-2025

Analiza dizabilității la copiii cu vârsta 0–18 ani (locuitori urbani și rurali, cazuri primare) după tipurile de afectări în perioada 2023–2025 evidențiază următoarea ierarhizare:

- **Locul I** este ocupat de afectările mintale, care înregistrează o creștere ușoară, de la 1 849 cazuri la 2 035 cazuri în anul 2025, ceea ce reflectă o intensificare a ponderii acestei categorii în structura generală.
- **Locul II** revine afectărilor neuromusculoscheletice și ale mișcărilor aferente, cu 1 278 cazuri în anul 2025, comparativ cu 1 280 cazuri în 2024, menținându-se la un nivel relativ stabil, cu o variație nesemnificativă.
- **Locul III** este ocupat de afectările sistemelor cardiovascular, hematologic, imunitar și respirator, cu 704 cazuri în 2025, față de 773 cazuri în 2024, evidențiindu-se o ușoară diminuare.
- **Locul IV** revine afectărilor sistemelor digestiv, metabolic și endocrin, care au înregistrat 383 cazuri în anul 2025, comparativ cu 428 cazuri în anul 2024. Diminuarea constituie 45 de cazuri, ceea ce indică o scădere a ponderii acestei categorii în perioada analizată.

În ansamblu, structura tipurilor de afectări rămâne relativ constantă ca ierarhie, însă cu variații numerice diferite pe categorii, afectările mintale consolidându-și poziția dominantă, iar celelalte grupe prezentând tendințe de stabilitate sau ușoară reducere.

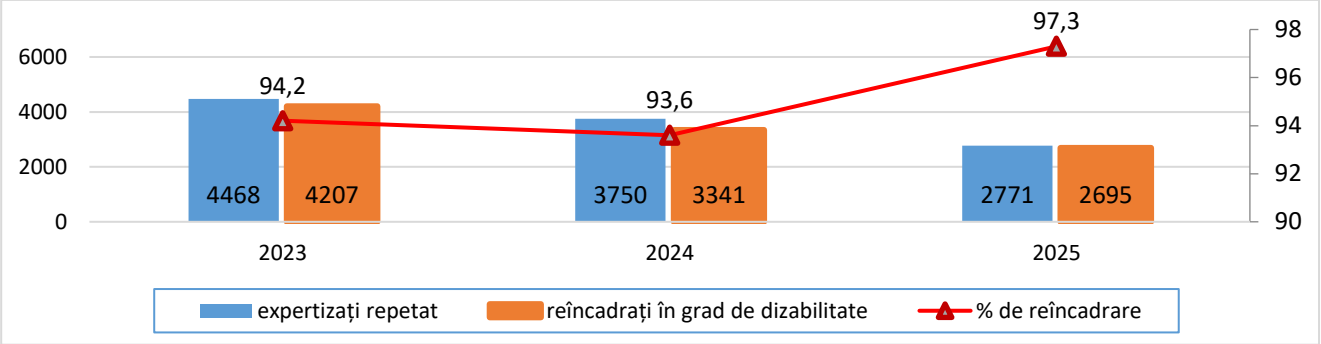
Dizabilitatea repetată la copii de vîrstă 0-17 ani 11 luni 29 zile

În anul 2025 au fost expertizați repetat 2 771 copii, în scădere față de anul 2024 (3 570 copii) și anul 2023 (4 468 copii), ceea ce indică o diminuare constantă a numărului de reevaluări în perioada analizată.

În cadrul acestora, gradul de dizabilitate a fost stabilit repetat pentru 2 695 copii în anul 2025, comparativ cu 3 341 cazuri în anul 2024 și 4 207 cazuri în anul 2023.

Datele evidențiază o reducere a numărului atât al copiilor expertizați repetat, cât și al celor pentru care s-a confirmat menținerea gradului de dizabilitate, reflectând o tendință descrescătoare pe segmentul reexpertizării în perioada 2023–2025.

Diagrama nr. 17 Dizabilitatea repetată, vârsta de 0-17 ani 11 luni 29 zile, anii 2023-2025

Analiza distribuției dizabilității repetate după grad de dizabilitate în anii 2023–2025 evidențiază următoarele tendințe:

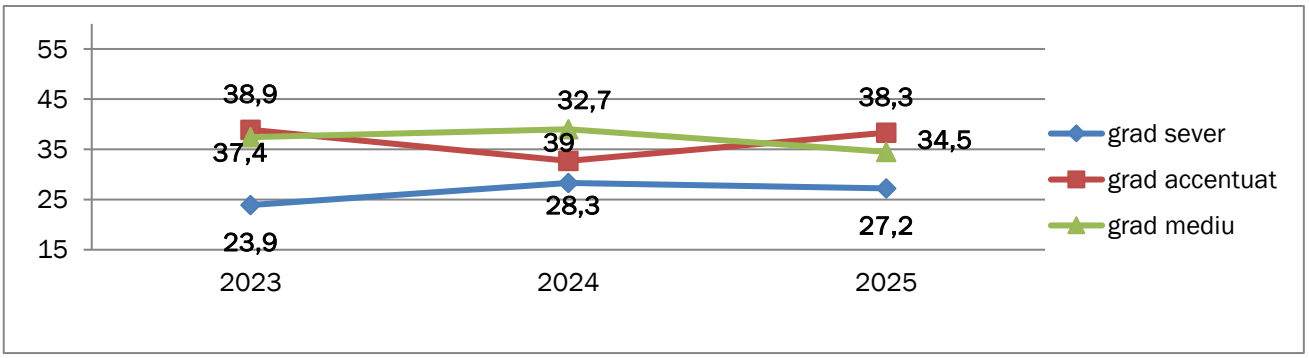
În anul 2025, din totalul persoanelor reexpertizate, predomină gradul accentuat de dizabilitate – 1030 cazuri (38,3%), în creștere comparativ cu anul 2024, când ponderea acestuia a constituit 32,7%.

Gradul mediu reprezintă 34,5% în anul 2025, înregistrând o descreștere față de anul 2024, când a constituit 39%.

Gradul sever înregistrează, de asemenea, o ușoară scădere, de la 28,3% în anul 2024 la 27,2% în anul 2025.

Prin urmare, structura dizabilității repetate indică o reconfigurare a ponderilor în anul 2025, caracterizată prin creșterea gradului accentuat și diminuarea ponderii gradelor mediu și sever, ceea ce poate reflecta o modificare a profilului funcțional al persoanelor reexpertizate.

Diagrama nr. 18 Structura gradelor de dizabilitate repetată, copii, anii 2023-2025, %

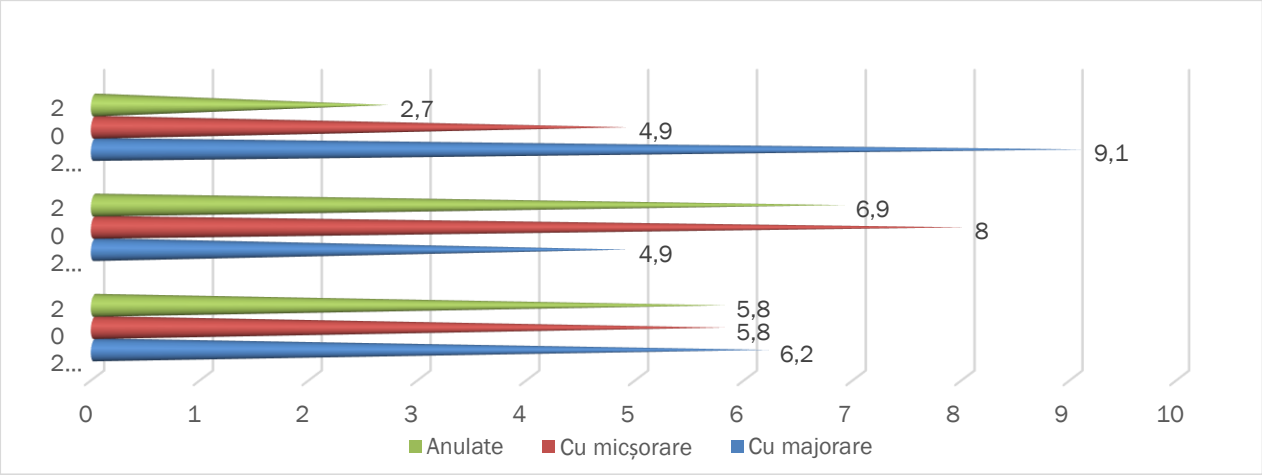
Analiza distribuției dizabilității repetate după mediul de trai evidențiază următoarele aspecte:

În anul analizat, din totalul copiilor reîncadrați în grad de dizabilitate, 1 106 copii (48,7%) provin din mediul urban. În structura acestora predomină gradul accentuat – 399 copii (36,1%), urmat de gradul mediu – 367 copii (33,2%) și gradul sever – 340 copii (30,7%).

Din mediul rural provin 1589 copii (58,9%), ponderea fiind mai ridicată comparativ cu mediul urban. În această categorie, predomină de asemenea gradul accentuat – 631 copii (39,7%), urmat de gradul mediu – 564 copii (35,5%) și gradul sever – 394 copii (24,7%).

Așadar, se constată o pondere mai mare a copiilor reîncadrați în grad de dizabilitate în mediul rural. În ambele medii de trai predomină gradul accentuat, însă în mediul urban se atestă o pondere relativ mai mare a gradului sever comparativ cu mediul rural.

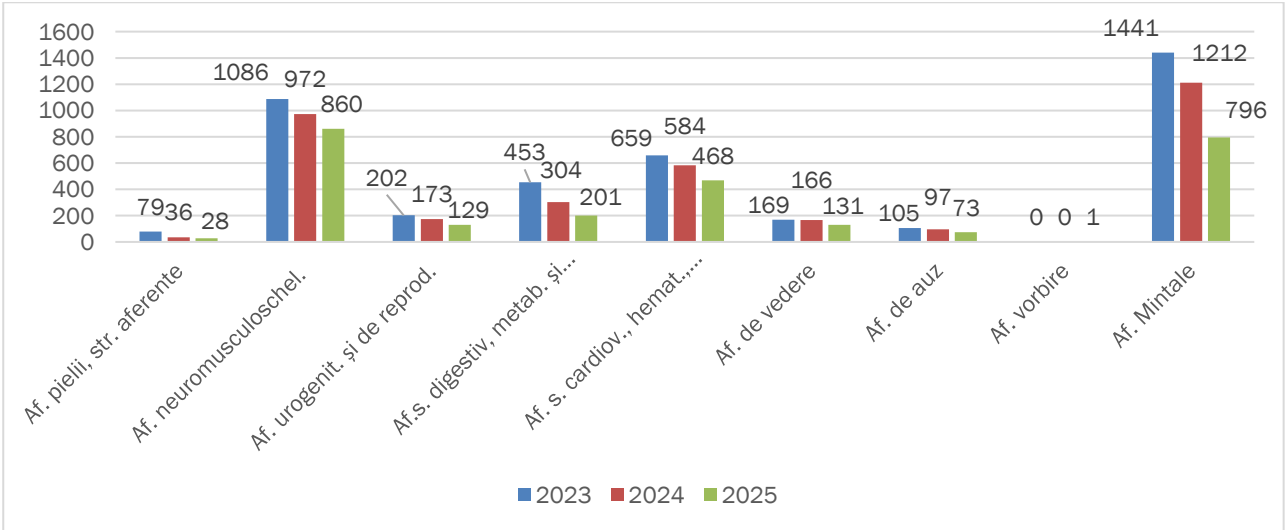
Diagrama nr. 19 Modificarea gradelor de dizabilitate la copii, anii 2023-2025,%

Pe parcursul anului 2025, în categoria copiilor cu vârsta 0–17 ani 11 luni 29 zile au fost înregistrate 466 modificări de grad, comparativ cu 661 cazuri în anul 2024 și 798 cazuri în anul 2023. Se constată o diminuare constantă a numărului total de modificări pe parcursul ultimilor trei ani, reducerea cumulativă pentru perioada 2023–2025 constituind 41,6%.

În ansamblu, anul 2025 se caracterizează printr-o reducere semnificativă a numărului total de modificări de grad și printr-o restructurare a tipologiei acestora, cu orientare predominantă spre majorare și cu diminuarea accentuată a anulărilor.

Diagrama nr. 20 Dizabilitatea repetată după tipurile de dizabilităţi la copii, anii 2023-2025, cazuri

Analiza dizabilităţii copiilor cu vârsta 0–17 ani 11 luni 29 zile, reexpertizați, după tipurile de afectări (mediu urban și rural) în anul 2025, evidențiază următoarele tendințe comparative pentru perioada 2023–2025:

- **Pe locul I** se situează afectările mintale, cu 796 copii în anul 2025, în descreștere semnificativă față de 1 212 copii în anul 2024 și comparativ cu 1 441 copii în anul 2023. Se constată astfel o diminuare constantă a numărului de cazuri pe parcursul celor trei ani analizați.
- **Pe locul II** se plasează afectările neuromusculoscheletice și ale mișcărilor aferente, unde se observă, de asemenea, o tendință descendentă: de la 1 089 copii în anul 2023 la 860 copii în anul 2025, ceea ce reflectă o reducere progresivă a numărului de cazuri reexpertizate din această categorie.
- **Pe locul III** se află afectările sistemelor cardiovascular, hematologic, imunitar și respirator, cu 468 copii în anul 2025, în scădere față de 584 copii în anul 2024 și 659 copii în anul 2023, menținând aceeași tendință de diminuare graduală.

Deci, **în perioada 2023–2025** se evidențiază o tendință generală de descreștere a numărului copiilor reexpertizați în principalele trei categorii de afectări, reducerea fiind mai pronunțată în cazul afectărilor mintale. Structura ierarhică a tipurilor de afectări se menține relativ constantă, însă cu diminuarea volumului total al cazurilor. De menționat, că categoria persoanelor cu dizabilități repetate din rândul copiilor 0-18 ani, locuitori ai localităților rurale constituie 59,6% din toate tipurile de dizabilități.

Tabelul nr. 13 Recomandările din Programul individual de reabilitare şi incluziune socială, oferite persoanelor adulte și copiilor în perioada anului 2025

Nr. d/o	Recomandări	Total recomandari persoanelor adulte	Total recomandari copiilor de vârsta 17 ani, 11 luni și 29 de zile
1.	Tratament şi supraveghere la medicul de familie	48 742	7 934
2.	Kinetoterapie	25 591	7 946
3.	Reabilitare medicală	43 602	7 642
4.	Îngrijiri paliative	373	9
5.	Mijloace asistive	8 020	718
6.	Protezare auditivă	443	148
7.	Protezare a membrelor superioare	27	5
8.	Endoprotezare	4 168	3

Nr. d/o	Denumirea recomandării	Număr total recomandari (persoane adulte)	Număr total recomandari (copii de vârsta 17 ani, 11 luni şi 29 de zile)
9.	Tratament şi supraveghere la specialist de profil	48 857	7 946
10.	Psihoterapie	27 538	7 111
11.	Ingrijiri medicale la domiciliu	1 991	319
12.	Consumabile medicale	13 584	1 861
13.	Interventie timpurie	156	2 074
14.	Protezare oculară	45	11
15.	Protezare a membrelor inferioare	290	1
16.	Ajutor permanent din partea altei persoane	1 585	1 017
17.	Altele	9 764	4 880
18.	Ccondiţii obişnuite muncă, loc de muncă actual	3 293	0
19.	Adaptarea locului de muncă, inclusiv tehnologii, echipam. etc.	5 112	0
20.	Muncă la domiciliu	3 679	0
21.	Orientare profesională	9 537	2463
22.	Suport/asistere la angajarea în cîmpul muncii	20 207	0
23.	Reabilitare profesională	2 329	0
24.	Activitate de muncă în condiţii obişnuite	5 823	0
25.	Întreprindere specializată	685	0
26.	Încadrarea în muncă la angajatorul unde a avut loc accidentul de muncă/boală profesională	14	0
27.	Formare profesională	5 227	99

Nr. d/o	Denumirea recomandării	Număr total recomandari (persoane adulte)	Număr total recomandari (copii de vârsta 17 ani, 11 luni şi 29 de zile)
28.	Altele	33537	101
29.	Îngrijire la domiciliu	1 032	4
30.	Asistenţă personală	3 852	2 377
31.	Plasament familial	49	2
32.	Centru de zi	573	5 311
33.	Casă comunitară	102	1
34.	Echipă mobilă	14 504	4 259
35.	Centru de plasament temporar	166	11
36.	Respiro	3 213	2 415
37.	Reutilarea/adaptarea îmcăperii de locuit	1 678	56
38.	Altele (reabilitarea sanatorială)	14 659	940
39.	Educaţia în instituţia de învăţământ	780	7 636
40.	Program individual de educaţie fizică	788	7 609
41.	Sisteme auditive individuale, sisteme auditive de învăţare în grup, sisteme de amplificare	15	148
42.	Consiliere şi asistenţă psihologică, terapie psiholog	476	7 538
43.	Centru resurse educ. Incluz. instituţia de învăţ.	67	4 417
44.	Serviciul de Asistenţă Psihopedagogică	116	5 303
45.	Literatură în varianta sonoră	3	37
46.	Consiliere şi asistenţă psihopedagogică	15	5 305

Nr. d/o	Denumirea recomandării	Număr total recomandari (persoane adulte)	Număr total recomandari (copii de vârsta 17 ani, 11 luni şi 29 de zile)
47.	Translare limbaj mimico-gestual /limbajul semnelor	10	23
48.	Adaptarea accesului şi spaţiului intern al instituției de învăţământ.	84	1 008
49.	Materiale didactice şi instructive în sistemul Braille	9	24
50.	Consiliere şi asistenţă logopedică	79	4 349
51.	Învăţământ la distanţă	13	35
52.	Învăţământ la domiciliu	5	33
53.	Învăţământ programi-tip cu abordări individual	62	3 709
54.	Asistenţă în învăţare, cadru didactic de sprijin	57	3 882
55.	Consiliere şi assist. Psihopedagog (surdopedagog)	19	230
56.	Altle	16	1 051
	Total	**367 016**	**110 010**

În perioada a.2025 Serviciul pentru determinarea gradului de dizabilitate a oferit copiilor de vîrsta 17 ani, 11 luni și 29 de zile, care au fost recunoscuți cu dizabilități (primar și repetat) în total 110 010 de recomandări în Programul individual de reabilitare şi incluziune socială (anexă la Certificatul de dizabilitate), inclusiv:

În categoria: Recomandări de asistență și reabilitare medicală: în 7 934 de cazuri a fost recomandat Tratament şi supraveghere la medicul de familie și în 7 946 cazuri - Tratament şi supraveghere la specialist de profil; în 7 642 cazuri au fost oferite recomandații de Reabilitare medicală și în 2 814 cazuri – Kinetoterapie, la 7 111 persoane a fost recomandată Psihoterapia, la 2 074 copii – recomandată Intervenția timpurie și 718 cazuri - Mijloace asistive.

Totodată, în domeniul Recomandări de muncă și activitate profesională au fost oferite următoarele recomandări: Orientare profesională – 2 463 persoane, Formare profesională – la 99 copii cu dizabilități;

Recomandările de servicii sociale oferite persoanelor cu dizabilități sunt: la 4 persoane - Ingrijiri medicale la domiciliu; Asistenţă personală – la 2 377 persoane, Centru de zi a fost recomandat la 5311 persoane, în 4 259 cazuri a fost recomandată Echipa mobilă, și la 2 415 a fost recomandat Respiro.

În compartimentul Recomandări pentru procesul educaţional (pentru copii și persoane adulte aflate în proces de instruire) au fost oferite următoarele recomandări: Consiliere şi asistenţă

psihologică, terapie psihologică – la 7 538 copii, Educaţia în instituţia de învăţământ la 7 637 copii, Program individual de educaţie fizică – în 7 609 cazuri. Adaptarea accesului şi spaţiului interior al instituţiei de învăţământ a fost recomandat la 1 008 de copii cu dizabilități, Consiliere şi asistenţă logopedică - la 4 349 copii, la 3 882 copii a fost recomandată Asistenţă în învăţare din partea cadrului didactic de sprijin, Serviciul de Asistenţă Psihopedagogică în 5 303 cazuri și în 230 cazuri - Consiliere şi asistenţă psihopedagogică (surdopedgog).

Tabelul nr. 14 Repartizarea persoanelor cu dizabilităţi, copii până la 18 ani, primar și repetat, după gradul de dizabilitate și unități administrativ-teritoriale, anul 2025

Unitatea administrativ-teritorială	Primar	inclusiv:			Repetat	inclusiv:		
		Grad sever	Grad accentuat	Grad mediu		Grad sever	Grad accentuat	Grad mediu
ANENII NOI	55	34	17	4	63	15	28	20
BĂLȚI	81	43	22	16	117	34	40	43
BASARABEASCA	18	7	7	4	15	4	6	5
BRICENI	46	27	13	6	39	12	15	12
CAHUL	88	37	36	15	99	28	36	35
CĂLĂRAȘI	42	23	16	3	54	9	29	16
CANTEMIR	44	20	18	6	36	10	7	19
CĂUȘENI	58	31	16	11	70	13	32	25
CEADÎR-LUNGA		25	23	13	71	15	29	27
CHIȘINĂU	497	333	124	40	487	193	151	143
CIMIȘLIA	32	18	8	6	25	10	8	7
COMRAT	44	18	18	8	85	25	37	23
CRIULENI	49	28	18	3	61	18	27	16
DONDUȘENI	20	9	7	4	24	5	9	10
DROCHIA	47	23	17	7	63	16	21	26
DUBĂSARI	22	14	7	1	17	5	8	4
EDINEȚ	38	16	16	6	56	12	20	24
FĂLEȘTI	81	34	26	21	66	14	27	25

Unitatea administrativ-teritorială	Primar	inclusiv:			Repetat	inclusiv:		
		Grad sever	Grad accentuat	Grad mediu		Grad sever	Grad accentuat	Grad mediu
FLOREȘTI	64	32	23	9	72	21	27	24
GLODENI	30	19	8	3	60	13	21	26
HÎNCEȘTI	72	32	29	11	93	19	38	36
IALOVENI	75	43	19	13	92	35	39	18
LEOVA	26	12	8	6	35	7	18	10
NISPORENI	30	15	9	6	63	15	28	13
OCNIȚA	34	18	14	2	40	6	20	14
ORHEI	93	37	37	19	106	25	46	35
REZINA	37	18	11	8	47	8	22	17
RÎȘCANI	38	18	11	9	53	7	16	30
SÎNGEREI	76	34	24	18	100	18	34	48
ȘOLDĂNEȘTI	27	13	10	4	48	5	22	21
SOROCA	58	26	16	16	69	15	25	29
ȘTEFAN VODĂ	61	27	28	6	62	18	19	25
STRĂȘENI	66	28	27	11	63	9	29	25
TARACLIA	31	16	8	7	40	15	12	13
TELENEȘTI	41	22	12	7	96	32	30	34
UNGHENI	94	35	42	17	108	30	49	29
VULCĂNEȘTI	15	10	2	3	16	3	10	3
RM - malul stâng al Nistrului	**29**	**18**	**3**	**0**	**4**	**0**	**3**	**4**
RM – TOTAL	**2 320**	**1 213**	**758**	**349**	**2 693**	**732**	**1 030**	**931**
inclusiv femei	802	351	302	149	1 048	289	397	362

Conform datelor pentru anul 2025, cel mai mare număr de copii cu vârsta de până la 18 ani, cărora li s-au stabilit dizabilitate primar și repetat, se înregistrează în următoarele unități administrativ-teritoriale: Chișinău – 984 (38,8%) copii, Ungheni – 202 copii (8,0%), Orhei – 199 copii (7,9%), Bălți – 198 copii (7,8%), Cahul – 187 copii (7,4%), Sîngerei – 176 copii (6,9%), Ialoveni – 167 copii (6,6%) , Hîncești – 165 copii (6,5%), Comrat – 129 copii (5,1%), Căușeni – 128 copii (5,0%).

Se constată că Chișinău înregistrează un număr semnificativ mai mare de copii cu dizabilități (primar și repetat) comparativ cu celelalte localități analizate, concentrând aproape 40% din totalul cazurilor din aceste teritorii, ceea ce evidențiază o pondere considerabilă a municipiului în structura generală a datelor pentru anul 2025.

Cel mai mic număr de copii, cărora au fost determinate grade de dizabilităţi în perioada de raportare sunt teritoriile din stînga Nistrului – Teritoriile din stânga Nistrului – 33 copii (0,7%),Vulcănești – 31 copii (0,6%), Basarabeasca – 33 copii (0,7%), Dubăsari – 39 copii (0,8%), Dondușeni – 44 copii (0,9%), Cimișlia – 57 copii (1,1%), Leova – 61 copii (1,2%), Taraclia – 71 copii (1,4%), Șoldănești – 75 copii (1,5%). Se observă că fiecare dintre aceste teritorii deține sub 2% din totalul cazurilor înregistrate la nivel național, ceea ce confirmă o pondere redusă în structura generală a cazurilor pentru perioada analizată.

Conform atribuțiilor, Consiliul examinează cererile de expertizare pentru cetățenii vizați de acorduri bilaterale (cetățenie dublă/expertiză transfrontalieră).

În anul 2023, volumul de certificate emise a crescut spectaculos, de aproximativ **2,8 ori** față de **2022**.

Tabelul nr. 22 Expertizarea în baza acordurilor bilaterale, anii 2022-2025

Tip decizie	2022	2023	2024	2025
Certificate primare	**36**	**84**	**80**	**126**
Certificate repetate	**7**	**34**	**29**	**45**
Decizii de neîncadrare	**-**	**-**	**-**	**29**
TOTAL	**43**	**118**	**109**	**200**

Dacă **în 2024** cifrele s-au menținut constante, **anul 2025** marchează un nou vârf (200 cazuri totale), determinat de extinderea numărului de acorduri bilaterale semnate de Republica Moldova

Transparența procesului de determinare a dizabilității este asigurată prin posibilitatea participării directe a solicitantului. Specialiștii BÎA gestionează informarea și programarea acestora.

În anul 2023 s-a observat o creștere masivă a cererilor de participare (**+145%** față de 2022), tendință care s-a temperat în 2025, când s-a înregistrat o scădere de **34,2%** a solicitărilor de prezență fizică comparativ cu vârful din 2024.

Concluzii:

1. În anul 2025, comparativ cu anul 2024 se înregistrează o creștere a numărului de persoane, care au solicitat determinarea gradului de dizabilitate cu cu 6,3% sau 3 302 persoane.
2. Totodată, în anul 2025 se remarcă o creștere a ponderii persoanelor încadrate în grad de dizabilitate cu 2,8% față de anul 2024, concomitent cu reducerea numărului de cazuri de neîncadrare, fapt ce indică o creștere a ratei de confirmare a dizabilității în perioada analizată.

3. În anul 2025 se atinge cel mai înalt nivel al numărului total de persoane evaluate – 49 874, ceea ce indică o accentuare a adresabilității în rândul populației adulte. În același timp, în rândul copiilor se constată o diminuare constantă a ponderii solicitărilor, de la 11,4% în anul 2023 la 9,5% în anul 2025, în condițiile în care și numărul absolut al cazurilor este în scădere (de la 5 894 la 5.015).

4. Analiza evoluției ponderii persoanelor neîncadrate în grad de dizabilitate indică o scădere semnificativă în perioada 2023–2025, de la 8,6% la 3,0%. Această diminuare este determinată în principal de reducerea accentuată în rândul populației adulte (cu aproximativ 23%). În cazul copiilor, se observă o ușoară scădere în anul 2025, ponderea reducându-se de la 15,9% în 2024 la 14,1%.

5. Analiza dizabilității primare în rândul persoanelor adulte evidențiază o creștere a ratei de recunoaștere în anul 2025 comparativ cu anii 2024 și 2023, concomitent cu majorarea numărului de persoane evaluate și încadrate în grad de dizabilitate. Rata de recunoaștere a constituit 92,9% în anul 2025, fiind cu 5,8 puncte procentuale mai mare decât în 2024 și cu 2,0 puncte procentuale peste nivelul înregistrat în 2023.

6. Dacă în anul 2024 s-a înregistrat o ușoară diminuare a ponderii dizabilității primare fără termen de reexaminare comparativ cu anul 2023, în anul 2025 se constată o inversare a tendinței, cu o creștere de la 8,2% la 11,2%.

7. Structura dizabilității primare la persoanele adulte în anul de referință este dominată de – tumorile, urmate de bolile aparatului circulator și afecțiunile sistemului osteoarticular – care cumulat concentrează cea mai mare parte a cazurilor. Tendința ușor ascendentă a tumorilor și a bolilor cardiovasculare, alături de ponderea semnificativă a formelor încadrate în grade accentuate și severe de dizabilitate, evidențiază impactul considerabil al acestor afecțiuni asupra capacității de muncă și a funcționalității persoanelor adulte.

8. În anul 2025, Serviciul pentru determinarea gradului de dizabilitate a asigurat elaborarea și eliberarea unui număr semnificativ de 110 010 recomandări pentru persoanele adulte recunoscute cu dizabilități (primar și repetat), în cadrul Programelui individual de reabilitare și incluziune socială, fapt ce reflectă amploarea intervențiilor de suport și orientarea procesului de evaluare către măsuri concrete de reabilitare și incluziune socială cu dizabilități, expertizați primar și repetat.

9. În perioada analizată se constată o creștere semnificativă a numărului de copii expertizați primar. În anul 2025 au fost expertizate 2 475 persoane cu vârsta cuprinsă între 0–17 ani 11 luni și 29 de zile, în creștere cu 590 de cazuri față de anul 2024 (1 885 copii).

10. În perioada 2023–2025 se constată modificări ale structurii dizabilității primare la persoanele cu vârsta cuprinsă între 0–18 ani, evidențiate prin creșterea cu 6,7 puncte procentuale a ponderii cazurilor confirmate (de la 87,0% la 93,7%) și reducerea ponderii persoanelor neîncadrate în grad de dizabilitate (de la 13,0% la 9,3%).

11. Totodată, structura pe grade de dizabilitate reflectă o reconfigurare, cu majorarea ponderii gradelor sever și accentuat și diminuarea corespunzătoare a gradului mediu, ceea ce sugerează o transformare a profilului clinic al populației evaluate în perioada analizată.

12. În perioada 2023–2025, structura dizabilității primare la copiii cu vârsta cuprinsă între 0–18 ani este dominată de afectările mintale, urmate de afectările neuromusculoscheletice și de cele ale sistemelor cardiovascular, hematologic, imunitar și respirator. Evoluțiile înregistrate indică o creștere a cazurilor de afectări mintale, o stabilitate relativă a afectărilor neuromusculoscheletice și o ușoară diminuare a afectărilor sistemelor cardiovasculare și conexe, ceea ce evidențiază modificări moderate ale structurii pe tipuri de afectări în perioada analizată.

CONTROLUL DETERMINĂRII GRADULUI DE DIZABILITATE

Funcția de control al corectitudinii determinării gradului de dizabilitate constituie un element essential în asigurarea legalității și echității în întreaga activitate a Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă (CNDDCM).

Această funcție depășește simpla verificare administrativă, fiind mecanismul care **garantează** aplicarea unitară a criteriilor de determinare a dizabilității și capacității de muncă (adulți copii) pe întreg teritoriul țării.

Într-un sistem bazat pe drepturile omului, funcția de control contribuie direct la prevenirea subiectivismului și asigurarea beneficiarului de o încadrare corectă, facilitând astfel accesul real la măsuri de incluziune și protecție socială. În cadrul Consiliului, acestă responsabilitate revine Serviciului de Control al Determinării Gradului de Dizabilitate (SCDGD).

Evoluția volumului de activitate în perioada **2023-2025** reflectă o creștere exponențială a complexitîții și numărului de dosare examinate, cu o schimbare vizibilă de paradigmă către controlul proactiv.

Numărul total de dosare supuse mecanismelor de control a crescut de la **3 548** în **2023**, la **6 286** în **2025** (+**77,2%**).

În anul **2025,** peste **51%** din activitate (3251 cazuri) a fost reprezentată de controlul extern, inițiat în temeiul Ordinului MMPS Nr.53 din 20.03.2025, ceea ce explică dublarea volumului de muncă față de 2024.

Tabelul nr. 15 Evoluția indicatorilor în perioada 2023-2025

Indicatori	2023	2024	2025	Evoluție	
				2025 către 2024	2025 către 2023
Total dosare examinate, din care:	**3548/100%**	**3839/100%**	**6286/100%**	**+63,7%**	**+77,2%**
• **Recurs**	**1208/34,0%**	**259/6,7%**	**150/2,4%**	**-42,1,9%**	**-87,5**
• **Divergențe**	**1284/36,2%**	**1052/27,4%**	**903/14,4%**	**-14,2%**	**-29,6**
• **Control intern**	**1056/29,8%**	**2528/65,9**	**2014/32,0%**	**-20,3%**	**+90,7**
• **Control extrern**	-	-	**3251/ 51,7%**	-	-
Consultații oferite	**n/d**	**748**	**1640**	**+119**	-

Deși acest control a generat un volum masiv de date, eficiența sa reală trebuie interpretată cu prudență administrativă. Raportul final de evaluare indică faptul că nivelul înalt al modificărilor obținute prin control extern nu reflectă neapărat situația generală a sistemului, deoarece selecția eșantionului a fost deficitară sub aspect metodologic, generând riscuri de subiectivitate.

În perioada data s-a înregistrat o scădere drastică a ponderii controlului la cerere (recursul) de la **34,0% în anul 2023** la **2,4% în anul 2025**.

La fel, se observă o scădere a dosarelor examinate în mod de **recurs (-87,5%)** și **divergențe (-29,6%)**, fapt care sugerează o mutare a centrului de greutate de la controlul reactiv (la cererea cetățeanului) către controlul proactiv și asistența metodică.

În anul 2025 s-a înregistrat o creșterea **(+119%)** a **consultațiilor oferite în raport cu 2024 de la 748 (în anul 2024) la peste 1 640 (în anul 2025),** ce indică transformarea funcției de control într-un instrument de prevenție și suport pentru experții din teritoriu.

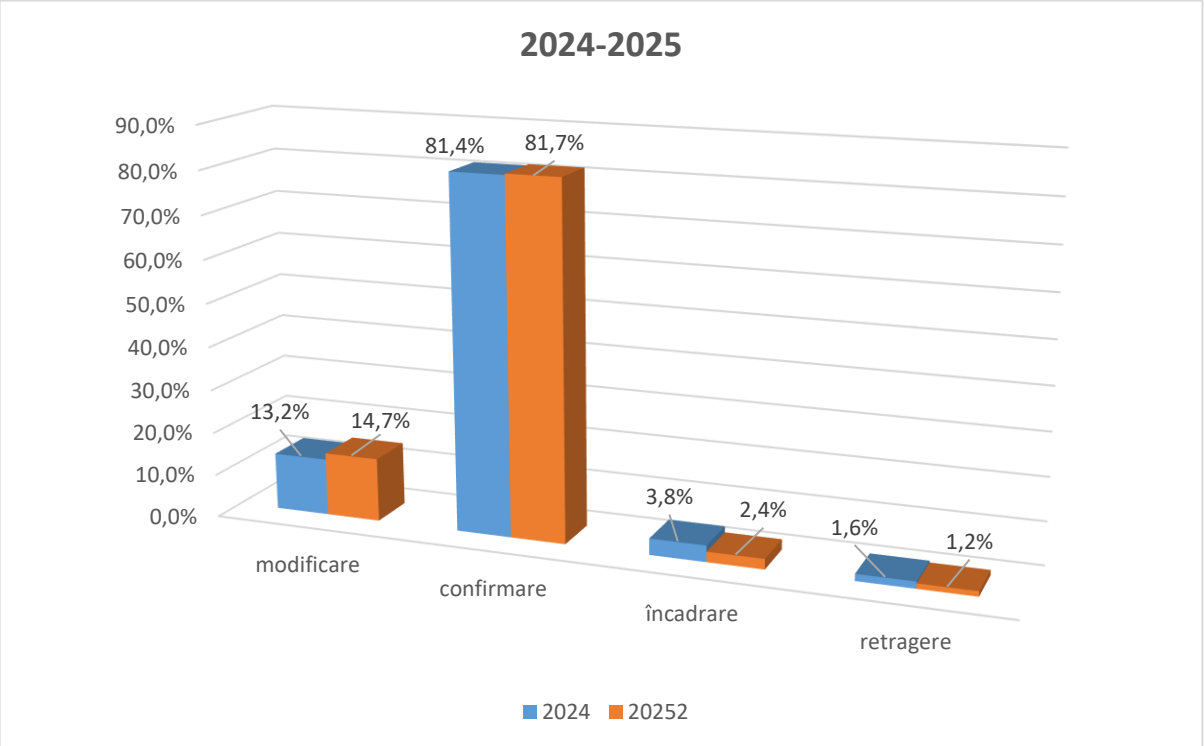
Controlul intern a funcționat ca un mecanism de autoreglare a calității deciziilor în cadrul CNDDCM.

În 2024, acesta a reprezentat **65,9%** din activitatea de verificare, identificând necesitatea modificării deciziilor în **18,47%** din cazuri. Volumul menținut în **2025** – 2014 dosare (**32,0% din total**) confirmă rolul acestuia în asigurarea unei practici unitare și în prevenirea litigiilor administrative.

Menționăm faptul că rata de confirmare a deciziilor în cadrul controlului intern a înregistrat o ușoară creștere în anul 2025 față de 2024, de la 84,4% la 84,7%. În ceea ce privește celelalte categorii de indicatori, situația se prezintă astfel:

- modificarea deciziilor a înregistrat o creștere marginală de 0,8%;
- încadrarea în grad se află în scădere cu 1,4%;
- retragerea gradului a marcat o diminuare de 0,4%.

Diagrama nr. 21 Evoluția deciziilor în cadrul controlului intern, anii 2024–2025.

Concomitent cu reușitele în activitate, există zone unde progresul a fost nesemnificativ:

- Deși au fost formulate **1 475 de recomandări** în Programul Individual de Reabilitare și Incluziune Socială (PIRIS), instituția recunoaște că **nu este posibilă monitorizarea implementării acestora d**in **lipsa interoperabilității cu sistemele: medical primare, educației și asistenței sociale**.
- Persistența divergențelor este cauzată de completarea necorespunzătoare a **Formularului 088/e** de către medicina primară. Acesta nu respectă riguros Protocoalele Clinice Naționale și baremul minim de investigații. Deși PIRIS stipulează obligativitatea anexării ulterioare a investigațiilor lipsă, dosarele revin frecvent către Consiliu fără completările solicitate.

Recomandări:

1. Continuarea digitalizării și asigurarea interoperabilității între sistemele informatice ale CNDDCM și cele ale partenerilor (Sănătate, Educație, Muncă).
2. Continuarea optimizării metodologiei de evaluare pentru a reduce numărul de cazuri contestate.
3. Creșterea transparenței în procesul decizional prin ghiduri clar definite pentru evaluatori.
4. Extinderea posibilităților de examinare la domiciliu pentru persoanele care nu se pot deplasa.
5. Organizarea de sesiuni de instruire pentru medicii-experți și ceilalți specialiști implicați.

Concluzii:

1. În anul 2025, comparativ cu anul 2024 se înregistrează o creștere a numărului de examinări la etapa de control din contul controlului extern.
2. Calitatea precară a completării Formularului 088/e la nivelul medicinei primare și lipsa interoperabilității digitale între instituții rămân principalele cauze ale divergențelor, fapt evidențiat de cele 922 de cazuri înregistrate în 2025.
3. Datele analizate pentru perioada 2023–2025 indică consolidarea funcției de control intern ca mecanism de autoreglare a calității. Rata înaltă de confirmare a deciziilor (84,7%) reflectă stabilitatea procesului de expertiză, iar fluctuațiile minore ale indicatorilor de modificare și retragere (+0,8% și -0,4%) sugerează o aplicare mai riguroasă a criteriilor de determinare.
4. Numărul semnificativ de consultaţii oferite colegilor din cadrul SDGD demonstrează implicarea activă a SCDGD în susținerea procesului decizional.

ANALIZĂ, EVALUARE ȘI ELABORĂRI ȘTIINȚIFICO-METODICE

Planificarea strategică, analiza corelată și monitorizarea politicilor implementate constituie componente - cheie ale Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă (CNDDCM), sarcini gestionate prioritar de către DAEEȘM.

Pe parcursul anului 2025, activitatea Direcției a avut la bază **Programul de dezvoltare strategică 2023-2025**, fiind operaționalizată prin Planul de acțiuni anual. Obiectivele stabilite au fost monitorizate sistematic, rezultatele fiind reflectate în rapoartele de progres trimestriale și anuale ale

instituției. Totodată, în această perioadă, Direcția a coordonat procesul de elaborare a noului **Program de dezvoltare strategică al CNDDCM pentru anii 2026–2028**.

Un aspect critic identificat în perioada de raportare este deficitul de personal. Din totalul de **6 posturi** prevăzute în schema de încadrare a Direcției, este ocupată doar **0,5 unitate** (statistician superior).

Această discrepanță majoră între volumul de sarcini și capacitatea administrativă reală a generat o suprasolicitare a personalului existent și a impus o ierarhizare strictă a priorităților, pentru a asigura continuitatea proceselor esențiale.

În pofida limitărilor de personal, activitatea a fost orientată spre consolidarea implementării *Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități*. Direcția a asigurat:

- colectarea și furnizarea datelor statistice dezagregate către autoritățile publice centrale, locale și alte instituții și organizații;
- elaborarea Raportului exhaustiv privind corectitudinea stabilirii dizabilității la copii ca urmare a controlului extern (conform Ordinului MMPS nr. 143/2025);
- realizarea Raportului statistic anual privind determinarea gradului de dizabilitate și capacității de muncă (adulți/copii), structurat pe criterii teritoriale, vârstă, sex și tipuri de afecțiuni.

Un obiectiv major a constatat inițierea procesului de elaborare a **Compendiului statistic privind persoanele cu dizabilități conform prevederilor** Hotărârii Guvernului nr. 421/2024. Deși au fost depuse eforturi considerabile de adaptare, inclusiv prin menținerea unui dialog cu producătorii de date (fiind recepționate date de la 17 din 22 furnizori pentru 2023 și 14 din 22 pentru 2024), implementarea hotărârii menționate este dificultată de următorii factori:

- insuficiența personalului instruit și absența suportului logistic,
- lipsa unei metodologii clare (ghid/instrucțiune) pentru colectarea și validarea datelor;
- lipsa unui sprijin ferm din partea MMPS, în calitate de autoritate responsabilă de controlul executării hotărârii.

Aceste constrângeri au condus la tergiversarea termenelor de finalizare a Compendiului. Dificultățile menționate au fost comunicate oficial către MMPS.

În vederea eficientizării proceselor interne, Direcția a coordonat și asistat subdiviziunile CNDDCM în:

- elaborarea planurilor și rapoartelor de activitate sectoriale;
- gestionarea riscurilor prin elaborarea **Registrului Consolidat al Riscurilor;**
- asigurarea transparenței decizionale prin raportări periodice în cadrul ședințelor Consiliului.

Concluzie:

Activitatea DAEEȘM în anul 2025 a demonstrat o capacitate înaltă de adaptabilitate și responsabilitate, reușind să onoreze sarcinile de bază, în ciuda unui deficit de personal fără precedent (ocupare de doar 8,3% din schema de încadrare).

Deși obiectivele strategice de raportare și planificare pentru perioada 2023-2025 au fost îndeplinite, sustenabilitatea Direcției pe termen mediu este condiționată critic de **suplinirea funcțiilor vacante** și de **consolidarea dialogului instituțional (**suport instituțional mai activ) **cu MMPS**.

Fără aceste măsuri, realizarea obiectivelor stabilite prin cadrul normativ, precum *Compendiul statistic privind persoanele cu dizabilități* (HG 421/2024), rămâne sub riscul permanent al neconformării cu termenele legale.

ÎNREGISTRARE ȘI ARHIVARE

Consiliul Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă (CNDDCM) își desfășoară activitatea prin intermediul celor **41 de structuri teritoriale**, care asigură interfața directă cu cetățenii. Principalele atribuții ale acestora includ:

- **Informare și consiliere:** Oferirea informațiilor privind procedura de determinare a gradului de dizabilitate.

- **Gestiunea cererilor:** Recepționarea și înregistrarea cererilor (inclusiv în format electronic), a fișelor de trimitere (F-088/e), a actelor de identitate, documentelor de studii și alte acte relevante.

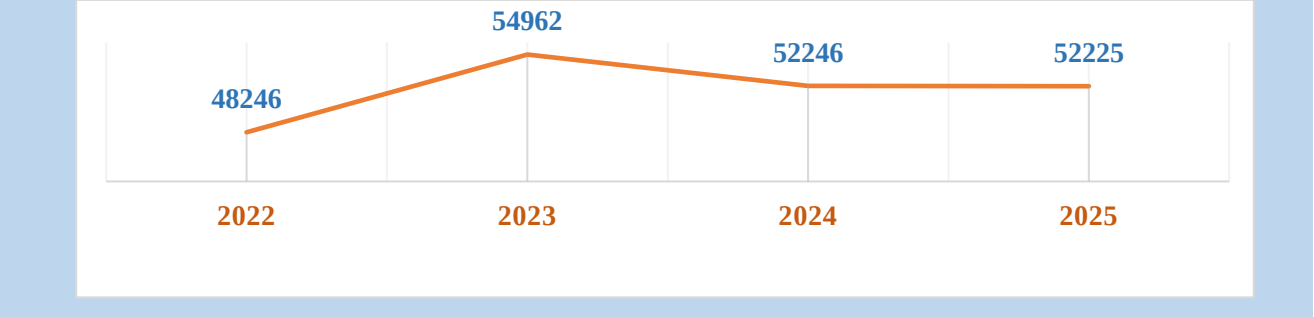
- **Cooperare interinstituțională:** Colaborarea cu autoritățile relevante pentru completarea și prezentarea formularelor necesare, conform Instrucțiunii privind determinarea gradului de dizabilitate.

- **Digitalizare:** Completarea Chestionarului de evaluare a capacităților și performanțelor în activități de participare în SIDDCM, procesarea/crearea dosarului electronic (scanarea documentelor, colectarea datelor din alte sisteme informaționale).

- **Arhivare și logistică:** Transmiterea dosarelor pe suport de hârtie către Biroul de Înregistrare și Arhivare prin serviciul de curierat.

În perioada de raportare, structurile teritoriale au gestionat un volum semnificativ de documente.

Diagrama nr. 22 Evoluția comparativă a numărului de dosare recepționate în perioada 2022-2025

Evoluția volumului de activitate în cadrul structurilor teritoriale ale CNDDCM **în ultimii patru ani evidențiază o perioadă de fluctuație semnificativă**, urmată de o etapă de stabilizare **a numărului de solicitări pentru determinarea gradului de dizabilitate** (tabelul nr. 16).

Tabelul nr.16

Nr. d/o	Structura Teritorială	Anul 2022	Anul 2023	Anul 2024	Anul 2025
1.	ST ANENII NOI (Bender, Tiraspol)	1446	1802	1692	1636
2.	ST BĂLȚI	1750	1915	1806	2355
3.	ST BASARABEASCA	686	574	498	451
4.	ST BRICENI	825	996	912	944
5.	ST CAHUL	1703	1778	1839	1714
6.	ST CĂLĂRAȘI	1113	1448	1308	1300
7.	ST CANTEMIR	746	877	845	784
8.	ST CĂUȘENI	968	1403	1425	1351
9.	ST CEADÎR-LUNGA	1021	1101	978	885
10.	ST CHIȘINĂU-BOTANICA	2244	2412	2324	2312
11.	ST CHIȘINĂU-BUIUCANI	1789	1902	1790	1821
12.	ST CHIȘINĂU-CENTRU	1094	1129	1058	1151
13.	ST CHIȘINĂU-CIOCANA	1624	1759	1724	1724
14.	ST CHIȘINĂU-RÎȘCANI	1801	1969	1935	2007
15.	ST CIMIȘLIA	607	668	620	598
16.	ST COMRAT	1054	1222	1148	1021
17.	ST CRIULENI	980	1162	1187	1172
18.	ST DONDUȘENI	576	686	611	615
19.	ST DROCHIA	1092	1316	1178	1169
20.	ST DUBĂSARI (Grigoriopol)	429	552	571	552
21.	ST EDINEȚ	1063	1351	1416	1223
22.	ST FĂLEȘTI	1110	1564	1405	1469
23.	ST FLOREȘTI	1497	1596	1652	1514
24.	ST GLODENI	1039	919	1041	968
25.	ST HÎNCEȘTI	1648	1773	1604	1601
26.	ST IALOVENI	1405	1778	1557	1732
27.	ST LEOVA	686	768	693	717
28.	ST NISPORENI	881	658	921	994
29.	ST OCNIȚA	855	1045	1034	991
30.	ST ORHEI	2064	1985	1974	1859
31.	ST REZINA (Rîbnița)	813	978	943	936
32.	ST RÎȘCANI	951	1241	1179	1148
33.	ST SÎNGEREI	1916	2040	2051	1879
34.	ST ȘOLDĂNEȘTI	776	944	849	794
35.	ST SOROCA	1686	2010	1665	1566
36.	ST ȘTEFAN VODĂ (Slobozia)	763	982	932	923
37.	ST STRĂȘENI	1599	1619	1545	1456
38.	ST TARACLIA	648	771	704	617
39.	ST TELENEȘTI	979	1527	1362	1288
40.	ST UNGHENI	2052	2440	2012	2739
41.	ST VULCĂNEȘTI	267	302	258	249
	TOTAL	**48246**	**54962**	**52246**	**52225**

Anul **2023** a marcat vârful de activitate al perioadei analizate, înregistrându-se **54 962 de dosare**, ceea ce reprezintă o creștere considerabilă de **13,9%** (aproximativ 6716 dosare) față de anul **2022**, când au fost recepționate **48 246 de dosare**. Această ascensiune reflectă, cel mai probabil, o adresabilitate crescută a populației sau o eficientizare a proceselor de depunere a documentelor.

Începând cu anul **2024**, fluxul de dosare a intrat într-o fază de ușoară descreștere, volumul total ajungând la **52 246 de unități** (o scădere de **4,9%** față de anul precedent). Tendința de plafonare s-a menținut și în anul **2025**, când au fost procesate **52 225 de dosare**, valoare aproape identică cu cea din anul anterior (o variație nesemnificativă de doar **-0,04%**).

Tabelul nr. 17 Asistența acordată beneficiarilor (refugiați), anii 2023-2025

Nr. d/o	Structura Teritorială	Refugiați a. 2023			Refugiați a. 2024			Refugiați a. 2025		
		Copii	Adulți	Total	Copii	Adulți	Total	Copii	Adulți	Total
1.	ST BĂLŢI	3	0	3	0	2	2	4	0	4
2.	ST BASARABEASCA	0	0	0	0	1	1	0	0	0
3.	S. BUIUCANI	0	0	0	1	0	1	0	0	0
4.	ST CĂLĂRAȘI	0	0	0	0	1	1	0	0	0
5.	ST CĂUŞENI	1	0	1	0	0	0	0	1	1
6.	ST CEADÎR-LUNGA	0	1	1	0	0	0	0	0	0
7.	ST CHIŞINĂU-BOTANICA	0	1	1	0	0	0	1	0	1
8.	ST CHIŞINĂU-BUIUCANI	0	1	1	0	2	2	1	2	3
9.	ST CHIŞINĂU-CENTRU	0	2	2	0	4	4	4	1	5
10.	ST CHIŞINĂU-CIOCANA	0	2	2	0	0	0	0	2	2
11.	ST CHIŞINĂU-RÎŞCANI	0	5	5	0	5	5	0	0	0
12.	ST COMRAT	0	1	1	0	0	0	1	0	1
13.	ST CRIULENI	0	0	0	0	1	1	0	2	2
14.	ST DROCHIA	1	0	1	1	0	1	1	0	1
15.	ST FLOREȘTI	0	0	0	1	1	2	0	1	1
16.	ST HÎNCEȘTI	0	0	0	1	0	1	2	3	5
17.	ST ORHEI	0	0	0	1	1	2	0	0	0
18.	ST REZINA	0	0	0	1	1	2	0	0	0
19.	ST RÎȘCANI	0	0	0	0	1	1	1	1	2
20.	ST SÎNGEREI	0	0	0	1	0	1	0	0	0
21.	ST ȘTEFAN VODĂ	0	0	0	0	0	0	1	0	1
22.	ST STRĂŞENI	0	0	0	1	0	1	0	0	0
23.	ST TARACLIA	1	0	1	0	0	0	0	0	0
24.	ST VULCĂNEȘTI	0	0	0	0	0	0	1	0	1
25.	ST CAHUL	0	0	0	0	0	0	1	0	1
26	ST UNGHENI	2	0	2	0	2	2	2	2	4
	TOTAL	**8**	**13**	21	**8**	**22**	30	**20**	**15**	35

Anul 2025 a marcat o intensificare semnificativă a asistenței oferite refugiaților, numărul beneficiarilor serviciilor CNDDCM înregistrând o creștere de peste **1,6** ori față de nivelul anului 2023 (**35** în comparație cu **21**). Această tendință s-a menținut și în raport cu anul 2024 (**35 în** comparație cu **30**, reflectând o capacitate sporită de sprijin pentru această categorie vulnerabilă.

Analiza indicatorilor privind refugiații asistați în perioada de raportare evidențiază o dinamică accelerată, în special în segmentul beneficiarilor minori.

Segmentul copiilor refugiați a înregistrat cea mai mare creștere. Dacă în anii **2023** si **2024** numărul acestora a fost constant (câte 8 beneficiari), în anul **2025** cifra aceasta a crescut de **2,5 ori**, ajungând la **20 copii**.

În ceea ce privește beneficiarii adulți, evoluția a fost fluctuantă: de la **13** persoane în anul **2023,** numărul acestora a crescut până la **22** în anul **2024**, după care a înregistrat o scădere la **16** în anul **2025**.

Dosarele recepționate de la beneficiari sunt transmise sistematic de către specialiștii în relații sociale către **Biroul de Înregistrare și Arhivare (BÎA)**, utilizând serviciile de curierat ale Î.S. „Poșta Moldovei".

Procesul de transmitere a documentelor este unul bidirecțional (între structurile teritoriale și BÎA), asigurând integritatea dosarelor pe tot parcursul tranzitului.

Facturarea coletelor este gestionată centralizat de către un specialist desemnat din cadrul BÎA. Aceasta se realizează în baza solicitărilor prealabile emise de structurile teritoriale, care includ specificații stricte privind conținutul fiecărei expedieri.

Gestionarea circulației dosarelor între structurile teritoriale și Biroul de Înregistrare și Arhivare (BÎA) a implicat costuri operaționale variabile, reflectând schimbările în strategiile de transmitere a documentelor.

Tabelul nr. 18 Cheltuelile pentru serviciile de curierat, anii 2022 – 2025, lei

Luna/Anul	2022	2023	2024	2025
Ianuarie	20934	5845	2915	40250
Februarie	21529	3620	3315	2445
Martie	17935	3775	3650	4245
Aprilie	17960	4445	3370	2205
Mai	16260	3915	2865	3245
Iunie	23595	3045	2215	2305
Iulie	19960	4685	3345	3865
August	15885	2925	3075	2715
Septembrie	11185	2930	3000	3105
Octombrie	11645	3185	3220	5780
Noiembrie	11340	3340	2360	3320
Decembrie	6735	3800	4110	3640
TOTAL	**194963**	**45510**	**37440**	**40895**

În anul 2022 s-a înregistrat cea mai ridicată valoare a cheltuielilor, respectiv **194 963 lei**. Această sumă considerabilă sugerează un volum masiv de documente transportate fizic sau o frecvență ridicată a expedierilor individuale.

În anul 2023, costurile au scăzut abrupt la **45 510 lei** (o reducere de **76,6%**), continuând tendința de scădere și în 2024, până la valoarea de **37 440 lei**. Această diminuare se datorează schimbării modalității de expediere prin reducerea numărului de expedieri.

În ultimul an de raportare, **2025**, cheltuielile au înregistrat o ușoară creștere de **9,2%** față de 2024, ajungând la **40 895 lei**. Această evoluție a fost cauzată de **majorarea tarifelor poștale**, însă nivelul costurilor rămâne semnificativ sub valoarea de referință din anul 2022.

Concluzii:

Scăderea constantă a cheltuielilor cu aproximativ **80%** față de anul 2022, în condițiile în care numărul total de dosare procesate a rămas la o medie de peste **52 000 anual**, confirmă faptul că:

1. Sistemul Informațional (SIDDCM) a preluat sarcina principală de transmitere a datelor.
2. A fost schimbată modalitatea de expediere colete prin Serviciul de curierat, reducând astfel frecvența expedierilor inutile.
3. S-a obținut o eficientizare a resurselor publice fără a afecta calitatea serviciului oferit cetățenilor.

Pe lângă procesul standard de recepționare a cererilor-acord și dosarelor, structurile teritoriale și sediul central al CNDDCM au gestionat un flux diversificat de solicitări adiționale.

Datele statistice din ***Tabelul nr. 19*** indică o dinamică variabilă, cu un vârf de activitate în anul **2023,** urmat de o stabilizare în **2025.**

Tabelul nr. 19 Dinamica fluxului de solicitări adiționale, anii 2022-2023

Nr. d/o	Tipuri de cereri	Total recepționate a. 2022	Total recepționate a. 2023	Total recepționate a. 2024	Total recepționate a. 2025
1	DUPLICATE	**378**	**428**	**371**	**449**
2	CONTESTAȚII	**2415**	**4228**	**2707**	**1889**
3	TRANSPORT	**188**	**242**	**126**	**133**
4	MODIFICARE CAUZĂ	**29**	**47**	**52**	**36**
5	ALTELE (urgentare, asistență personală)	**277**	**603**	**716**	**833**
TOTAL		**3287**	**5548**	**3972**	**3340**

Se observă o reducere semnificativă a contestațiilor în **2025 (1 889**) față de vârful din **2023 (4 228)**. Această tendință indică o creștere a calității deciziilor emise inițial și o mai bună informare a beneficiarilor. Categoria „Altele” (urgentări și asistență personală) a crescut constant, de la 277 în 2022 la 833 în 2025, reflectând creșterea nevoii cetățenilor de servicii Asistență personală și operativitate.

Biroul Înregistrare și Arhivare (BÎA) asigură etapa finală a procesului administrativ.

În baza notificărilor generate automat de sistemul informațional **SIDDCM**, specialiștii BÎA procedează la eliberarea documentelor prin următoarele mecanisme:

- **Expediere prin Poștă:** Scrisori recomandate pentru garantarea recepționării
- **Canale Digitale:** Transmiterea prin poșta electronică sau accesarea prin **Portalul Cetățeanului** (metodă prioritară pentru reducerea costurilor și a timpului de așteptare).
- **Eliberare Personală:** La sediu, conform opțiunii exprimate de beneficiar în cererea inițială

  Documentele transmise includ:
  - deciziile administrative;
  - certificatele de încadrare/neîncadrare în grad de dizabilitate;
  - programele individuale de reabilitare și incluziune socială;

- alte acte administrative cu caracter individual.

Tabelul nr. 20 Scrisori expediate de CNDDCM, anii 2022-2025

Nr. d/o	Tip scrisoare/Anul	2022	2023	2024	2025
1	Scrisori recomandate	58852	56279	46850	49227
2	Expediere acte prin email	-	-	-	5243
3	Scrisori simple	36	1	0	0
4	Scrisori internaţionale	3	2	0	0
5	Scrisori duplicate	337	298	205	263
6	Scrisori eliberate personal din sistem	754	762	1197	830
7	Scrisori returnate	1845	1476	1127	1241
8	Scrisori returnate de la oficiul poştal şi ridicate personal	588	454	383	590
9	Scrisori returnate şi expediate către ST p/u eliberare persoanelor	965	622	191	944
10	Scrisori returnate decedaţi	114	129	102	93
11	Sold scrisori returnate	114	1022	216	0

Activitatea de expediere a actelor administrative reprezintă etapa finală a procesului de determinare a dizabilității. Datele din ***Tabelul nr. 20*** reflectă o schimbare de paradigmă în modul de interacțiune cu cetățenii.

Se observă o tendință clară de modernizare a canalelor de transmitere a documentelor:

- **Tranziția către Digital:** În anul 2025, s-a implementat cu succes **expedierea actelor prin e-mail (5 243 unități)**. Această inovație a contribuit direct la menținerea numărului de scrisori recomandate sub pragul din 2022, reducând costurile poștale și timpul de livrare.
- **Scăderea volumului fizic:** Numărul scrisorilor recomandate a scăzut de la **58 852 (în 2022)** la un palier de aproximativ **49 000 (în 2025)**, fapt ce confirmă eficiența utilizării sistemului informațional și a poștei electronice.
- **Reducerea scrisorilor simple și internaționale:** Aceste categorii au devenit aproape inexistente, semn al unei standardizări stricte a procedurilor de expediere.

În ciuda eforturilor de digitalizare, rata returnărilor de către operatorul poștal rămâne o provocare administrativă majoră, cu un impact multidimensional:

1. **Impact Financiar:** Fiecare scrisoare returnată generează cheltuieli suplimentare.
2. **Impact Operațional:** Procesul de returnare perturbă activitatea specialiștilor Biroului Înregistrare și Arhivare (BÎA), care trebuie să contacteze telefonic beneficiarii și să gestioneze redirecționarea documentelor către ST (cifră care a crescut de la **191 în 2024** la **944 în 2025**).
3. **Impact Social (Nemulțumirea Beneficiarilor):** Întârzierile în recepționarea actelor cauzează depășirea termenelor legale de contestare, generând conflicte și scăderea încrederii în instituție.

Rezultatul remarcabil al anului 2025 este atingerea unui **sold zero** la scrisorile returnate, ceea ce demonstrează o mobilizare deosebită a echipei BÎA în soluționarea tuturor restanțelor de comunicare până la finalul anului.

Recomandări:

Pentru a diminua fenomenul returnărilor, se recomandă:

- Extinderea campaniei de colectare a adreselor de e-mail încă de la etapa depunerii cererii în Structurile Teritoriale.
- Implementarea unui sistem de notificări prin SMS pentru a avertiza beneficiarii că documentele au fost expediate prin poștă.

Emiterea și eliberarea duplicatelor în anii 2022 - 2025

Procesul de eliberare a duplicatelor actelor emise de CNDDCM (pierdute sau deteriorate) reprezintă o componentă esențială a suportului oferit beneficiarilor. Specialiștii BÎA asigură expedierea acestora prin multiple canale: scrisoare recomandată, poștă electronică, portalul cetățeanului sau eliberare personală.

Tabelul nr. 21 Dinamica emiterii duplicatelor pe tipuri de acte, anii 2022-2025

Tipuri dublicate	2022	2023	2024	2025
Certificat de Dizabilitate (CD)	**316**	**379**	**297**	**403**
Program Individual de Reabilitare (PIRIS)	**47**	**65**	**77**	**110**
Certificat de Perdere a Procentului Capacității de Muncă (CPPCM)	**-**	**4**	**9**	**10**
Concluzie Transport (CT)	**26**	**24**	**45**	**67**
TOTAL	**389**	**472**	**428**	**590**

Analiza datelor din ***Tabelul 21*** indică o dinamică variabilă: în anul 2023 s-a înregistrat o creștere a solicitărilor față de 2022, urmată de o ușoară descreștere în 2024 și o revenire semnificativă în 2025 (590 duplicate în total).

Cauzele principale ale fluctuațiilor identificatate:

- **Reînnoirea certificatelor pre-2018:** Solicitarea serviciilor de asistență personală impune beneficiarilor cu certificate vechi actualizarea documentației (valabil și pentru PIRIS).
- **Facilități fiscale:** Creșterea numărului de persoane care solicită concluzii de transport pentru facilități fiscale.

Transparența procesului de determinare a dizabilității este asigurată prin participarea directă a solicitantului.

În anul 2023 cererile de participare a beneficiarilor la examinarea dosarelor au înregistrat o creștere semnificativă (+145% față de 2022), tendință care s-a temperat în 2025, când solicitările de prezență fizică au scăzut cu 34,2% comparativ cu vârful din 2024 (de la 2 681 în an 024 la 1 765 în an 2025).

Tabelul nr. 23 Participarea persoanelor la procesul de examinare, anii 2022-2025

Activitate	2022	2023	2024	2025
Cereri examinare în prezență	**978**	**2391**	**2681**	**1765**
Refuzuri la momentul invitării	**161**	**294**	**511**	**499**
% refuz din total cereri	**16,5%**	**12,3%**	**19,1%**	**28,3%**

O problemă constantă o reprezintă **rata de refuz de ultim moment**: în 2025 - 28,3%, din cei care au solicitat prezența, au refuzat ulterior participarea, invocând preponderent starea precară de sănătate.

Digitalizarea și managementul Arhivei CNDDCM

Procesul de reorganizare a Arhivei a fost marcat de provocări logistice majore, derivate din transferul instituției într-un sediu nou (finele anului 2021) și **de lichidarea Consiliilor Teritoriale de Determinare a Dizabilității și Capacității de Muncă** (CTDDCM), conform HG nr. 357/2018.

Contextul menționat a determinat centralizarea dosarelor din vechiul sediul și preluarea unui volum masiv de **1 004 857 de dosare istorice** (3 195 de saci) de la fostele structuri teritoriale**.** Până în prezent, au fost triate și sortate **889 397 de dosare** (2 735 de saci).

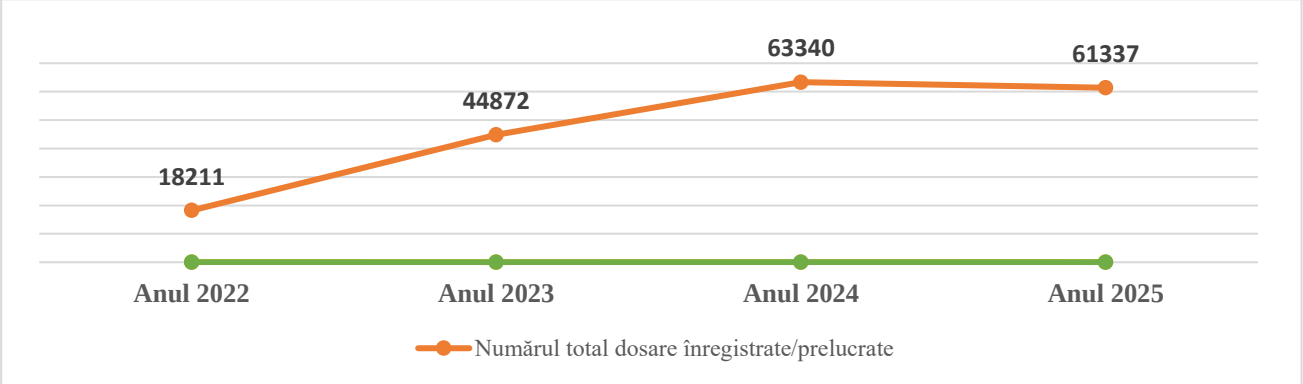
Prin urmare, digitalizarea a devenit soluția strategică pentru eficientizarea accesului la date. Procesul a fost lansat oficial la **19 iulie 2023**, în baza Memorandumului de colaborare cu **Fondul Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA)**. **În perioada 19.07.2023 – 09.02.2024**, au fost **digitalizate 54 179 de dosare istorice.**

Această etapă a generat o activitate intensă de înregistrare în **„Sistemul de evidență a dosarelor din arhiva CNDDCM”** pentru a asigura trasabilitatea și consolidarea informațiilor.

Evoluția volumului de dosare procesate (înregistrate și consolidate) în perioada 2022-2025 reflectă o creștere constantă a capacității de prelucrare:

- **Anul 2022:** Începând cu luna martie, specialiștii BÎA au reușit înregistrarea a **18 211 dosare** (dintre care aproximativ 7 000 istorice).
- **Anul 2023:** Volumul de lucru a crescut semnificativ la **44 872 dosare** (incluzând circa 31000 dosare istorice).
- **Anul 2024:** S-a atins vârful de activitate cu **63 340 dosare** prelucrate (din care 16 071 dosare istorice și primare înregistrate direct în sistemul electronic).
- **Anul 2025:** Activitatea s-a menținut la un nivel ridicat, fiind prelucrate/înregistrate **61 337 dosare** (primare/repetate), inclusiv **11 105 dosare istorice** prelucrate din arhiva veche.

Diagrama nr. 23 Dinamica înregistrării dosarelor în Sistemul de evidență al Arhivei, anii 2022-2025

Suplimentar dosarelor, Arhiva a recepționat de la Structurile Teritoriale numeroase **registre de evidență**, multe dintre acestea aflându-se într-o stare avansată de deteriorare. Procesul de ordonare a acestora a implicat:

1. **Anul 2023:** Prelucrarea a **587 registre**, distribuite ulterior conform apartenenței teritoriale și cronologice.
2. **Anul 2024:** O creștere de **124%** față de anul precedent, fiind prelucrate **1 317 registre**.
3. **Anul 2025:** Continuarea procesului cu înregistrarea a **698 registre**. Inregistrarea registrelor urmează a fi finisată în primul trimestru a anului 2026.

Dificultăți în procesul de prelucrare a fondului arhivistic

Procesul de triere și scanare a scos la iveală vulnerabilități structurale ale documentației istorice (perioada 1944-2000), care necesită resurse suplimentare de timp și expertiză:

- **Identificarea deficitară:** Absența codului personal (IDNP) în dosarele vechi (bazate pe pașapoarte sovietice) face imposibilă verificarea statutului actual al persoanei (în viață/decedat).
- **Bariere lingvistice și paleografice:** Documente scrise de mână, utilizarea alfabetului chirilic și necesitatea traducerii din limba rusă în limba română.
- **Codificare medicală:** Necesitatea conversiei diagnosticelor vechi conform **Clasificației Internaționale a Maladiilor (CIM-10)**.
- **Integritate fizică:** Documente deteriorate care necesită proceduri complexe de restaurare înainte de scanare.
- **Constrângeri logistice:** Deficitul de spațiu adecvat pentru depozitarea fizică a dosarelor după finalizarea procesului de digitalizare.
- **Echipamente IT învechite și nefuncționale (calculatoare, imprimante etc.).**

Activitatea CNDDCM în perioada analizată reflectă **o tranziție majoră de la un sistem de evidență fragmentat și fizic** către unul **centralizat și digitalizat.**

Deși digitalizarea a **54 179 de dosare istorice** realizată în baza Memorandului de colaborar cu Fondul Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA), reprezintă un pas important, acesta acoperă doar **5,4%**

din volumul total de **1 004 857 de dosare**. Astfel, restul de **950 678 de unități** (aproximativ **94,7%)** urmează a fi procesate, generând un volum de muncă fără precedent pentru personalul BÎA.
Desfășurarea acestui proces concomitent cu gestionarea fluxului curent de solicitări impune menținerea unui ritm susținut și alocarea de resurse tehnice și umane suplimentare.

Monitorizarea Structurilor Teritoriale (ST)

Pentru a asigura calitatea serviciilor și respectarea normelor de lucru, CNDDCM utilizează un mecanism mixt de monitorizare, combinând verificările pe teren cu supravegherea digitală prin intermediul **Sistemului Informațional „Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă" (SIDDCM)**.

Indicatori de monitorizare și control (Anul 2024):

- **Vizite de lucru:** Au fost efectuate **6 deplasări complexe** care au vizat **21 de raioane/ST**.
- **Control inopinat:** Din totalul vizitelor, **19 au fost inopinate**, având ca scop evaluarea condițiilor reale de lucru și a modului de interacțiune cu cetățenii.
- **Monitorizare la distanță:** Se realizează zilnic prin verificarea în SIDDCM a fluxului de dosare (cererile de acord înregistrate, alte tipuri de cereri) și prin asistență telefonică permanentă oferită specialiștilor din teritoriu.

Concluzii:

Activitatea CNDDCM în perioada analizată reflectă o tranziție majoră de la un sistem de evidență fragmentat și fizic către unul centralizat și digitalizat.

- **Dinamica serviciilor:** Creșterea solicitărilor de duplicate și a expertizelor în baza acordurilor bilaterale (vârf în 2025) indică o mobilitate crescută a beneficiarilor și o mai bună informare a acestora.
- **Digitalizarea ca pilon de modernizare:** Parteneriatul cu UNFPA a permis crearea primei baze de date consolidate a persoanelor cu dizabilități, un pas crucial pentru transparență.
- **Efort logistic excepțional:** Procesarea celor peste 800 000 de dosare istorice (pe suport de hârtie) constituie un volum de muncă fără precedent pentru personalul BÎA, desfășurată concomitant cu gestionarea fluxului curent de solicitări.

Recomandări:

1. **Extinderea digitalizării:** Continuarea procesului de înregistrare, arhivare și distrugere (conform cadrului legal) pentru restul categoriilor de dosare (decedați, termene expirate) pentru a elibera spațiul fizic de depozitare.
2. **Interconectarea bazelor de Date:** Colaborarea cu ASP RSP (registrul de stat al populației) pentru identificarea prin proceduri speciale a persoanelor fără cod personal, în vederea actualizării statutului acestora în SI DDCM.
3. **Capacitate de analiză medicală:** Alocarea de personal specializat (sau formarea celui existent) pentru traducerea și codificarea diagnosticelor istorice conform standardelor internaționale actuale.
4. **Optimizarea Spațiului:** Identificarea unor soluții de depozitare externă (externalizare arhivă fizică) sau extinderea sediului actual pentru a acomoda volumul mare de documente prelucrate.

V. PRIORITĂȚILE CNDDCM PENTRU 2026-2028

Concluzii generale și perspectivele de dezvoltare

Anul 2025 a marcat pentru CNDDCM etapa de consolidare a premiselor necesare unei reforme structurale. Analiza activității dsemonstrează capacitatea instituției de a asigura continuitatea serviciilor publice, demarând simultan un proces riguros de autoevaluare (prin analiza SWOT) și de aliniere strategică la standardele Organizației Mondiale a Sănătății (OMS).

Perioada 2023–2025 constituie o etapă de **transformare structurală dual**ă: **de** modernizare a proceselor administrative și digitale, desfășurate pe fondul unei **vulnerabilități cronice a resurselor umane**.

Performanțe:

- Instituția a atins o execuție bugetară de **99,6%**, migrând către o guvernare transparentă și reducând fragmentarea achizițiilor.
- S-a inițiat crearea primei baze de date consolidată a persoanelor cu dizabilități și continuă procesul de identificare a soluțiilor optime pentru digitalizarea dosarelor istorice din arhiva CNDDCM.
- S-a redus numărul dosarelor în instanță și s-a consolidat funcția de control intern (rată de confirmare a deciziilor de **84,7%**).

Vulnerabilități:

- Deși numărul total de angajați a crescut ușor, instituția funcționează cu un **deficit sever de specialiști** (în anumite direcții ocuparea este de doar **8,3%**).
- Stabilitatea actuală este „artificială”, fiind susținută de personal de vârstă pensionară (30 de unități).
- Lipsa cadrelor tinere și pachetul motivațional necompetitiv pun sub risc sustenabilitatea instituției după 2025.

Odată cu finalizarea **Programului de Dezvoltare Strategică (PDS)** pentru perioada **2023–2025**, instituția a inițiat un nou ciclu de planificare strategică pentru perioada **2026–2028**, asigurând continuitatea politicilor publice și valorificarea experienței acumulate.

Programul de Dezvoltare Strategică 2026–2028 va prevedea consolidarea capacității instituționale, modernizarea proceselor de determinare a dizabilității și alinierea acestora la abordările contemporane bazate pe drepturile omului, eficiență administrativă și digitalizare.

PRIORITĂȚILE CNDDCM PENTRU 2026-2028	
I	**Consolidarea managementului instituțional, a cooperării și a comunicării publice.**
II	**Asigurarea serviciilor publice echitabile, accesibile și de calitate orientate către beneficiari.**
III	**Dezvoltarea și valorificarea capitalului uman.**

Aceste priorități constituie fundamentul necesar pentru implementarea unui model de evaluare compatibil cu standardele internaționale și orientat spre protecția drepturilor persoanelor cu dizabilități.